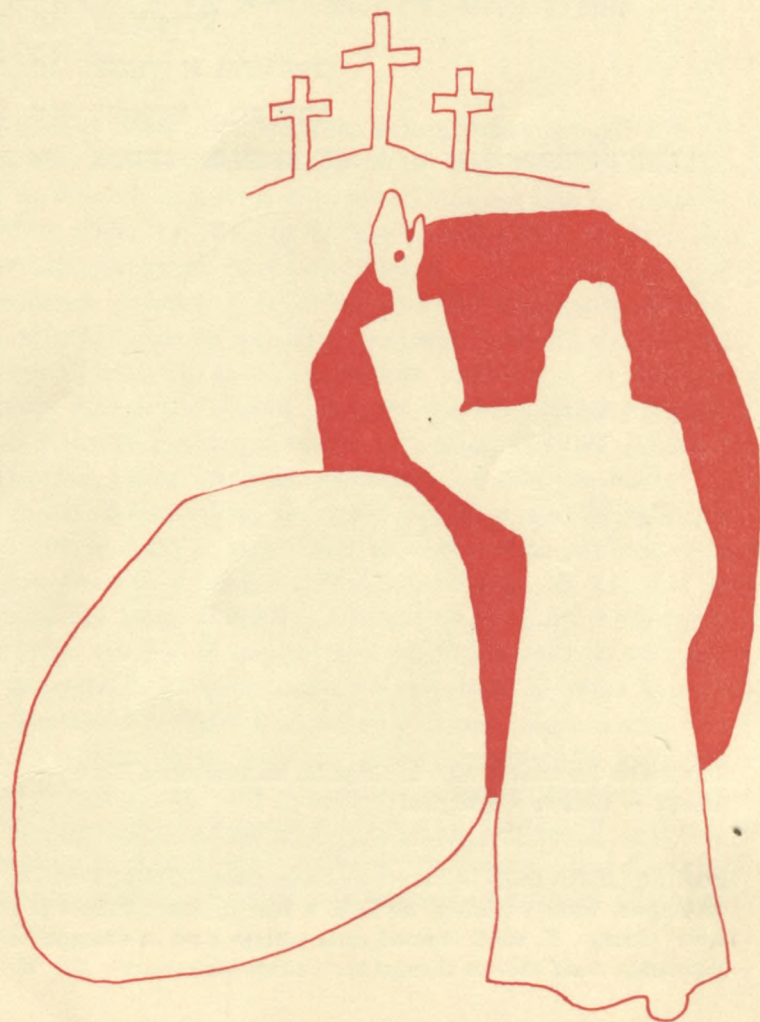

laiškas lietuviams

balandis / april 1985

KRISTAUS PERGALE IR KRIKŠČIONYBĖS ESMĖ	109	Jonas Kubilius, S.J.
EILĖRAŠČIAI	113	Ada Karvelytė
VISKAS DIEVO GARBEI	114	Chiara Lubich
TIKĖJIMO PRARADIMO PRIEŽASTYS (II)	115	Bruno Markaitis, S.J.
KĄ PADAROME IŠ TAVĘS, VIEŠPATIE!	119	H.S. Braun, O.M. Cap.
ASMENIŠKAS BENDRAVIMAS SU KRISTUMI	122	P. Daugintis, S.J.
TEOLOGINIAI MĄSTYMAI	124	Vytautas Bagdanavičius
LIETUVIŠKI PAPROČIAI. BALANDIS	128	Danutė Bindokienė
IŠ ISTORINIŲ VERSMIŲ	132	Paulius Rabikauskas
KAPITULIACIJA AR KOVA?	134	Juozas Vaišnys, S.J.
TĖVYNĖJE	136	Gediminas Vakarīs
KALBA	139	Juozas Vaišnys, S.J.
ATGARSIAI	140	Skaitytojai
ŠYPSULIAI	141	Red.
TRUMPAI IŠ VISUR	142	J. Pr.
ATSIŪSTA PAMINĖTI	143	Red.
“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” 35 M. SUKAKTIES MINĖJIMAS	144	Red.

Šis numeris iliustruotas Algirdo Grigaičio nuotraukomis. Tema — “Vieniši liūdni žmonės”. Viršelio piešinys — Giedrės Čepaitytės.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July and August, when bimonthly, for \$8.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices. **Postmaster:** Send address changes to “Laiškai Lietuviams”, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1985 / BALANDIS - APRIL / VOLUME XXXVI, NO. 4

KRISTAUS PERGALĖ IR KRIKŠČIONYBĖS ESMĖ

JONAS KUBILIUS, S.J.

Gyvenimas skelbia savo plika realybe, kad Kristaus pergalė toli gražu nėra sunaikinusi viso blogio pasaulyje. Maža to. Nukrikščionėjusių žmonių masės didėja, ir ne vien tik negalvojančių, bet kartais net didelio išsilavinimo asmenų tarpe. Mūsų pačių, krikščionių, širdyse Kristaus mokslas ir jo iš mirties prisikėlimas nebesukelia to tvirto tikėjimo ir vilties, kad būtų galima atsilaikyti bet kokiam puolimui. Ir todėl noromis nenoromis skverbias į protą ir į širdį mintis, keldama klausimą: nejaugi krikščionybė, išgyvenusi du tūkstančius metų, nustojo savo gyvybiškos, išganingos ir patraukiančios jėgos? Nejaugi Kristaus skelbiama pergalė yra be gilesnės realybės pasaulyje? Nejaugi Kristaus pralietas kraujas taip giliai įsisunkė į žemę, kad nustojo pašvenčiančios galios žmonijai, gyvenančiai žemės paviršiuje?

Neneigdamas čia iškeltų faktų, esu giliai įsitikinęs, kad krikščionybė ir šiandien tebeturi savyje, kaip ir pirmaisiais savo gyvenimo amžiais, tą pačią patraukiamąją jėgą ir tą patį jaunumą. Reikia pripažinti tik tai, kad krikščionybės supratimas yra labai suploktėjęs ir dėl to daugeliui nustojęs gyvybinės reikšmės. Jeigu visiškai ir nepamiršta, tai tikrai pakankamai neišryškinta pasilieka daugelio krikščionių sąmonėje gyvybinė Kristaus Evangelija. Tikėjimo tiesos, išreikštos moksliška ir pastovia forma, mums kartais atrodo, kad nebepaveja gyvenimo, kuris, eidamas pirmyn, atskleidžia žmonijos sąmonei vis naujas perspektyvas. Tais momentais žmonija pasimeta įvairiuose protiniuose išvedžiojimuose; tikriausias jos išminties šaltinis, Evangelija, yra paliekamas nepagilintas. Todėl reikėtų mums vis dažniau ir dažniau grįžti prie svarbiausių mūsų tikėjimo paslapčių ir mėginti jose atrasti gilesnį paties gyvenimo supratimą.

Prisikėlęs Kristus.

Algirdo Grigaičio nuotrauka.

Viena svarbiausių tikėjimo paslapčių mūsų katalikiškame gyvenime yra atpirkimas. Skelbdami Kristaus atpirkimą, dažnai pamirštame, kad jis dar nėra užbaigtas ir kad pasaulis to užbaigimo dar tebelaukia. Atpirkimo pilnumas ir tobulumas bus pasiektas tada, kai Kristus grąžins Dievui visus žmones, kaip dažnai šv. Paulius savo laiškuose kartoja. Šį darbą įvykdyti mes turime Kristui padėti. "Mes turime paimti ir pridėti tai, ko Kristaus kūne trūksta". Kaip pasaulio kūrimas, taip ir jo atpirkimas dar tebevyksta ir šiandien. "Visas sutvėrimas tebedejuoja ir tebegimdo". Kristaus atpirkimo darbas nebus užbaigtas tol, kol pasaulis nebus grąžintas Dievui, kol jis nebus sudievintas, kol, šv. Pauliaus žodžiais tariant, nevirš realybe "omnia constat in Christo" — visa yra Kristuje.

Šiuo požiūriu mūsų tikėjimas įgauna daug gilesnę prasmę. Jis paliečia ne tik proto sutikimą ir valios pritarimą, bet kiekvieną žmogaus veiksmą. Čia kiekviena žmogaus pasireiškimo forma pasidaro išganinga Kristuje. Žmogus dirba, kenčia, miršta ir prisikelia su Kristumi ir Kristuje. Šitas bendras veikimas ir kentėjimas su Kristumi neturi būti suprastas vien religijos ir gailėstinumo darbuose, bet visuose žmogaus veiksmuose. "Ar jūs gersite, ar valgysite, visa darykite Kristuje". Vadinas, kiekvienu veiksmu mes turime tęsti pasaulio atpirkimo darbą. Taip suprasdamas ir pažindamas savo veiksmo vertę atpirkimo darbe, žmogus labiau supras savo tikėjimo didingumą ir abiem rankom pasiims Kristaus dalį. Kiekvienas jo veiksmas yra ne tik jam amžinas, bet jis yra drauge ir nepakeičiamas įrankis atpirkimo laukiančiam pasauliui.

Todėl žmogui negali būti vis tiek, ar jo gyvenimas šioje žemėje pasiseks, ar ne. Jis turi dėti visas pastangas, kad jo gyvenimas nebūtų veltui, kad galėtų kuo daugiausia šiame gyvenime įsigyti ir grąžinti Dievui. Kiekvienas darbas, nesvarbu ar proto ar rankų, atliktas Kristuje, yra priartinimas žmogaus ir viso pasaulio prie atpirkimo ir jo galutinio paskyrimo. Jeigu mes tai suprasime ir gyvenime vykdysime, tai atpirkimo

paslaptis nebus atitrūkusi nuo mūsų kasdieninio gyvenimo, bet labai giliai palies visus gyvenimo pasireiškimus. Jis bus ir harmoningas pritarimas visatos gyvenimui, jau milijonus metų nesulaikomai ieškančiam savo vienybės, gimdančiam vis naujas, aukštesnes formas, kad pagaliau suprastų pats save ir sąmoningai grįžtų prie Dievo.

Šv. Rašte paskelbta mūsų vienybė su Kristumi, kaip šakų su vynmedžiu arba kaip sąnarių su galva, nėra tik simboliška, bet reali. Medžio ir šakų pilnam išsivystymui neužtenka, kad šakos nebūtų atskirtos nuo medžio, bet reikia, kad jos, gaudamos gyvybinę jėgą iš kamieno, veiktų su visa jose esančia energija, kad medis pasiektų savo pilnumą. Kristus, žmonijos kamienas, savo prisikėlimu yra įleidęs šaknis į patį gyvybės centrą, bet žmogus, to kamieno šaka, sėdamasis jėgų iš šios gyvybės versmės, turi sukaupti visas pastangas, kad šis medis augtų ir didėtų, kol pasieks visas gyvenimo sritis ir surinks kiekvieną gyvybę, esančią pasaulyje.

Todėl mūsų gyvenimas visais atžvilgiais turi išsilaikyti pasaulio atpirkimo raidoje ne tik kaip šaka prie medžio kamieno — Kristaus, bet, jeigu nori išsilaikyti, privalo gyventi ta pačia gyvybe ir kiekvieną savyje pasireiškiančią energiją nukreipti į kamieną. Mes esame antras Kristus, todėl mūsų pareiga atbaigti svarbiausią įsikūnijusio Kristaus darbą — pasaulio atpirkimą.

Šiandien atsidūrę toje gyvenimo kryžkelėje, kur žmonijos dalis pradeda abejoti Kristaus atpirkimo galia ir jo pergalės tikrumu, turime atgaivinti savyje visiškai pilnai krikščioniškąją sąmonę. Krikščioniui nėra baisu atsidurti toje kovoje, kuri šiandien verda už Kristų ir prieš Kristų. Kristus pats pasakė, kad neatėjęs mums suteikti tingios ramybės. Jis atėjęs užkurti ugnies ir nori, kad toji ugnis uždegtų visą pasaulį.

Bus pravartu čia paminėti vieną svarbiausių faktų krikščionybės gyvenime, tai yra, kad jos supratimas yra šiandien tapęs per daug negatyvus ir per daug saldus. Per daug saldumo ir nepakankamai jėgos! "Gana kalbėti apie geras avelas, norėtume ma-

tyti pasirodančius liūtus". Mėgstame galvoti, kad idealas, kurį mes skelbiame, yra per daug tobulas ir per daug kilnus, jeigu pagonyš, arba "modernieji pagonyš", jo nepriima. Tai yra graži iliuzija. Kilnus idealas visuomet sužavi ir patraukia. Verčiau atvirai prisipažinkime, kad Evangelija, kurią mes skelbiame, ne visuomet yra suprantama. Kalba, kurią mes vartojame, yra svetima ir neaiški. Pats pasaulis mūsų patyrimui atvėrė naują matavimo saiką. Jis nustojo būti vaikų darželis, kur Tvėrėjo fantazija ištrėmė mus trumpam laikui. Žmogaus dvasia jį patiria šiandien, kaip didingą veiksmą, ieškančią savo pilnybės ir išsigelbėjimo. Žmogus turi įtempti visas savo dvasios ir kūno jėgas, kad jam padėtų išsigelbėti, gelbėdamas save.

Daugeliui krikščionybė yra tapusi lyg apdraudimo įstaiga nuo nelaimingos amžinybės, o jos praktikavimas — įmokėjimas neišvengiamo mokesčio. Todėl sakramentų priėmimas pasidarė savotiška rutina be gilesnio pozityvaus supratimo, be jokios kasdieninio gyvenimo permainos. Ne visiškai be pagrindo didžiausi ir rimčiausi krikščionybės priešai pašiepia mūsų "mažąsias dorybes", už kurių ne kartą slepiasi per daug tingumo, kartais net bailumo, neapykantos bei pavydo. Kiek kartų girdėjome, kad pasiekti Dievą reiškia visko atsižadėti, viską mesti, o tuo tarpu pamirštame, kad pats Dievas davė žmogui savo kuriamosios galios, kad jis pats tvarkytų šį pasaulį ir vestų prie paskutinio tikslo. Mes užmirštame, kad pats Dievas yra pasiekiamas tik per šios žemės sutvėrimus. Šv. Jokūbo žodžius, "tikras ir nesuteptas pamaldumas yra lankyti našlaičius bei našles ir sergėti save nesuteptą šiuo pasauliu", susmulkinome iki raidžių

suskirstymo, bet pamiršome jų tikrą moralinę pamokymą.

Garbinti Dievą reiškia ne vien tik Dievą laikyti aukščiausiu už visus daiktus ir jam viską aukoti, bet taip pat kūnu ir siela prisidėti prie Kūrėjo veiksmo savo darbu, kad būtų atbaigtas šis Dievo veiksmas pasaulyje.

Mylėti artimą reiškia ne vien tik mylėti kitą žmogų ir gydyti jo žaizdas, bet pasišvęsti iki mirties, kad bendras žmonijos gyvenimas pagerėtų ir žengtų pirmyn.

Būti skaisčiu reiškia ne vien tik išsilaikyti nesuteptu, bet palenkti kūno ir dvasios palinkimus aukštesniems tikslams.

Būti indiferentišku nereiškia nesiinteresuoti daiktais ir jais kuo mažiausiai naudotis, bet siekti kuo toliausiai ir kuo aukščiausiai, neprisirišant prie jų formos ir išorinės vertės.

Rezignacija (pasidavimas likimui) neturėtų turėti vietos krikščionio širdyje, kol jis dar gyvas ir kol dar gali kovoti.

Idealas, kurio krikščionys turėtų siekti, nėra alternatyva: dangus arba žemė, gyvybė arba mirtis, bet *dangus per žemę, gyvenimas per gyvybę*. Mūsų gyvenimas turi būti pilnas, tikras, turis savo pamatą žemėje, pasireiškęs visomis jame esančiomis jėgomis. Būtų didelė klaida krikščionybę atskirti nuo žemės. Atskirti krikščionybę nuo žemės reikštų tiek pat, kaip ir ją atskirti nuo dvasios. Atpirkimo ir įsikūnijusios krikščionybės veiksmas yra tas pats dieviškosios meilės pasireiškinys, kaip ir pasaulio tvėrimas arba jo augimas. Dievas yra ir veikia visur. Žmogaus sąmonė turi tą veikimą atidengti ir sąmoningai vesti prie Dievo. Tai yra žmogaus gyvenimo prasmė ir krikščionybės esmė.

Ada Karvelytė

TYLA

Tyla–
Tai beribis
Jausmų derinys,
Tai didžioji
Sielos harmonija.
Tyla–
Tai muzika
Be garso,
Tai tolimųjų sferų
Švelniausioji gaida.
Tyla–
Viso pasaulio
Dieviškoji išmintis.

ROŽĖS PUMPURAS

Švelnutis rožės pumpuras–
Tai Dievo piešinys.
Ne man atskleisti
Rausvus jo žiedlapius.
Jeigu bandyčiau tai padaryti,
Žiedai nukristų
Ir mirtų
Mano grubiose rankose.
Rožės pumpuras–
Tai Dievo paslaptis,
Ir tik jis
Gali atskleisti
Šio pumpuro
Šilkinius lapelius.

KELEIVIS

Žmogus,
Tarsi keleivis dykumoje,
Lėtu žingsniu
Slenka i prieki
Su viltimi atrasti
Trykštančio vandens
Šaltinį,
Kad numalšintų
Alpstančios širdies
Troškulį.....

DĖKINGUMO DAINA

Viešpatie,
Esi labai geras.
Geras buvai man
Vakar,
Geras buvai
Prieš metus,
Geras esi man
Šiandien.
Dieve,
Padėk surasti
Šviesų, žvaigždėtą,
Tikrą žodį
Mano dėkingumo dainai.

KAS YRA LAIKAS

Kas yra laikas?
Negaliu jo sustabdyti,
Pralenkti
Nei pasivyti.
Ne visiems vienodai
Laikas yra draugiškas
Ir nuolankus:
Tiems, kurie kenčia,
Laikas prailgsta;
Tiems, kurie džiaugiasi,
Laikas žaibu praskrieja;
Tiems, kurie myli,
Laikas yra amžinybė.

MANO JAUSMAS

Čia viskas ne mano,
Nieko neturiu.
Turiu tik tai,
Ką atidaviau,
O ką sau pasilikau,
Yra jau prarasta.
Kokiais lobiais
Aš čia pasigirsiu,
Jei ne Tavo, Viešpatie,
Kryžiumi!

VISKAS DIEVO GARBEI

CHIARA LUBICH

"Ar valgotė, ar geriate, ar šiaip ką darote, visa darykite Dievo garbei" (Kor 10, 31).

"...Visa darykite Dievo garbei". Kaip mes galime teikti Dievui garbę? Tai daryti galime įvairiais būdais. Vienas jų — patikti Dievui, vykdant jo įsakymus, ypač artimo meilės įsakymą. Mylėdami artimą, mes teikiame garbę Dievui ir tai kaip tik reiškia, ką šv. Paulius sako. Todėl ir jo žodžius galima pratęsti: "Ar valgotė, ar geriate, ar ką kitą darytumėte, neužmirškite mylėti artimo".

Ką gi bendro galėtų turėti artimo meilė su valgymu ir gėrimu? Galėsime tai geriau suprasti, pažiūrėję į istorinę situaciją, kuri paakino šv. Paulių kalbėti tokiais terminais. Jo laikais pagoniškame pasauly buvo normalu aukoti gyvulius dievaičių šventyklose. Tų gyvulių mėsos buvo galima valgyti aukojimo metu tik mažą dalį. Likusioji dalis buvo parduodama turgavietėje, kur ir krikščionys galėjo nusipirkti; arba tos mėsos valgyti jie buvo kviečiami draugų bei pažįstamų.

Teisingai pamokytas krikščionis žinojo, kad vienas dalykas yra valgyti paaukotos mėsos pagonių šventykloje pakviestam, o kitas dalykas, valgyti tokią mėsą, kuri buvo nusipirkta turgavietėje, namie. Pirmu atveju tai būtų stabmeldystės nuodėmė, kuri turėjo būti vengiama bet kokia kaina. Antru atveju nieko panašaus į tai nebūtų.

Tačiau mažiau išmanančiam ir skrupulingam krikščioniui kieno nors priminimas svečiuose, kad "tai atnašinė mėsa", galėtų sukelti didelį nerimą. Tokiu atveju, šv. Paulius sako, kad geriau tokios mėsos nevalgyti, jei artimas tuo piktingųsi. Tada reikia atsakyti tos laisvės, kurią turi labiau apšviesta sąžinė ir iš meilės nusileisti silpnesnei artimo sąžinei. Neužmiršk mylėti artimo, net valgydamas ir gerdamas.

Šio šv. Pauliaus sakinio gilesnė prasmė mums rodo, kad mylėti artimą reiškia būti

su juo viena visame, išskyrus nuodėmę. Tokia artimo meilė pamoko, kaip atsisakyti savo nuomonės, pasimėgimo, laiko ir laisvės, taip susilyginant su artimu. Taip mylėti reiškia nuolat gyventi ne sau, bet kam nors kitam.

Jėzus, atėjęs į žemę, tokio gyvenimo būdo mus ir pamokė. Jis buvo, kaip ir mes, visai bandytas, tačiau nenusidėjęs (Žyd 4, 15). "Jis, būdamas turtingas, dėl jūsų tapo vargdieniu, kad jūs taptumėte turtingi per jo neturtą" (2 Kor 8,9). "Jis, turėdamas Dievo prigimtį, godžiai nesilaikė savo lygybės su Dievu, bet apiplėšė pats save, priimdamas tarno išvaizdą" (Fil 2,6-7). Jėzus visą gyvenimą nesirūpino savo teisėmis, nusižeminęs ligi "mažiausiojo" lygio, savęs neišskirdamas iš kitų, perdavė mums amžinojo gyvenimo žodžius tokiu būdu, kad visi galėtų suprasti.

Kaip mes galime gyventi pagal tuos, mūsų svarstomus, šv. Pauliaus žodžius? Mes tai galime daryti, stengdamiesi būti viena su artimu kiekvienoje situacijoje, net ir pačioje nereikšmingiausioje. "Ar valgotė, ar geriate.. Tai reiškia, kad mes turime taikintis prie artimo galvosenos, nepraleisdami nė vienos progos, kuri mus aplanko dienos bėgyje. Tai reiškia taip pat, jog turime būti žymiai atidesni, kad mūsų elgesys ar kai kurie pasisakymai nepaveiktų kitų neigiamai,

Yra daug priežasčių, kurios trukdo mums mylėti kitus. Kartais mes neįstengiame būti viena su artimu, nes tuo metu esame per daug užimti savo rūpesčiais, kentėjimais, savo programomis ar veikla. Kai kada būname išsiblaškę ir skubame reikšti savo nuomonės, ar duodame patarimus netinkamu metu. Atsitinka ir taip, kad neturime noro būti viena su artimu, nes jaučiame, kad jis nesupranta mūsų meilės, arba mus sulaiko nusiteikimas asmenį teisti. Kitas trūkumas, į kurį gal esame įpratę, tai per didelis noras įtaigauti mūsų nuomonės, pirma neišklausius kitų, ar noras matyti rezultatus

TIKĖJIMO PRARADIMO PRIEŽASTYS (II)

BRUNO MARKAITIS, S.J.

Ne vienas mūsų bus turėjęs progą ar progų susitikti su gydytoju, kuris buvo labiau suinteresuotas dideliu pacientų skaičiumi ir užmokesčiu negu individualaus paciento liga ir gerove. Toks gydytojo elgesys ir toks nusistatymas galėjo mums ne tik nepatikti, bet gal net mus papiktinti. Vis dėlto mes neatsikreipėme prieš mediciną ir, šaltai pagalvoję, nepasakėme, kad, girdi, koks vienas gydytojas, tokie ir visi, bet susiradome mums priimtinesnį gydytoją, gerai žinodami, kad daugumas gydytojų yra kilnūs asmenys sunkioje ir nuolatinėje artimo tarnyboje, pasiryžę gyventi pagal idealą, kuris yra aukštas ir šventas, pilnas pasiaukojimo. Dėl vieno blogo gydytojo mes neatmetėme nei medicinos mokslo, nei medicinos praktikos, aiškiai suvokdami, kad blogi, esantį blogame gydytojuje, suplakti su gėriu, glūdinčiu medicinoje, būtų ne tik nelogiška, bet ir labai neteisinga. Dėl vieno blogo gydytojo mes nepamerkėme medicinos.

Gyvenime susitinkame su įvairių ideologijų ir pasaulėžiūrų atstovais. Kai kurie šių atstovų kartais yra tiesioginė priešprieša visa to, ką ideologija ir pasaulėžiūra tiki ir skelbia. Vis dėlto mes vengiame suplakti juos su ideologija ar pasaulėžiūra ir jokių būdu nenorime amesti ar pasisakyti prieš idealą dėl neverto ar mažiau verto jo atstovo. Mes gerai žinome, kad idealo pasmerkimas šiame ar panašiuose atvejuose būtų paviršutiniškas ir nesubrendęs žvilgsnis į

skubiai, įsitikinus, kad žinome geriau, arba mūsų siūlomas būdas tinkamiausias. Ne, tai nėra meilė. Meilė siekia būti viena su kitais, taip, kaip motina tai daro su savo vaiku ir kaip Dievas padarė, tapdamas žmogumi iš meilės mums.

"Būti viena su artimu" — tai žodžiai, kurie susumuoja meilės supratimą.

Iš anglų kalbos išvertė

Kostas Paulius

vertybes, kurios pačia savo esme atstovauja gėriui, grožiui, tiesai ir į juos veda. Negalima kaltinti nei rožės, nei lelijos, jei jos vystančios merdi sausros sukepintoje žemėje. Dėl nevykusio idealo atstovo mes neatmetame paties idealo. Idealas ir toliau tebereiškia gėrį, grožį ir tiesą, kurių mes, regis, nematome idealo siekėjuje.

Istorijoje randame didelio masto žmonių — tiek karalių, tiek prezidentų, tiek ministrų pirmininkų, tiek diktatorių, kurie asmeninę ambiciją sumaišė su bendruomenės gerove ir nuvedė tautą griuvėsių keliu. Pasidavę išpūstoms šėtoniško išdidumo svajonėms ir naudodamiesi kiekviena pikta ir klatinga priemone, jie iškėlė savo valstybę į pasaulinės galybės zenitą, nusipirkdami tą garbės vainiką išduotu kitų tautų krauju. Istorija žino ne vieną tokį atvejį. Vis dėlto mes bandome panašiais atvejais atskirti nusikaltusį valdovo elgesį nuo bendrinių gėrio ir tiesos reikalavimų. Mes tų išdidžių diktatorių nenorime suplakti su valstybės konstitucija, kuri pasilieka gera, teisinga ir kilni, nors vadovaujantieji valstybės pareigūnai jos ir nesilaiko. Mes žinome, kad geros konstitucijos pasmerkimas dėl blogo pareigūno būtų panašus į gero automobilio atmetimą vien dėl to, kad jį vairuoja neatsargus, judėjimo taisyklių nesilaikęs ir su nieku nesiskaitęs šoferis. Galimas dalykas, kad toks šoferis bus skaudžios nelaimės priežastimi, paversdamas automobilį laužo krūva. Lygiai galimas dalykas, kad nevykęs prezidentas, ypač fanatikas diktatorius, ne tik pačią konstituciją pakeis, pritaikydamas ją savo piktiems tikslams bei užmačioms, bet ir visą tautą paskandins beprasmiškame chaose ir kruvinoje suirutėje taip, kad kitiems teks pradėti krašto atstatymą, neturint sveikos plytos ir sotaus kashnio. Vis dėlto, jei mes objektyviai ir plačiai padėtį apžvelgiame, turime pasakyti, kad neprotingai padarytume, jei piktą ir nedorą diktatūrą, kuri valdo teroru ir jėga, suplak-

tume su visa tauta, kurią ji valdo. Nežiūrint tam tikro išdavikų ir parsišavėlių procento, mes griežtai skiriame tokią diktatūrą ar sistemą nuo visos tautos, ypač kai tauta neturi galimybių viešai ir laisvai pareikšti savo valią.

Visais šitais atvejais mes bandėme griežtai skirti idealą, vertybę, tiesą ir gerį nuo tų, kurie jiems nevykusiai atstovauja. Toks skyrimas mums atrodo ir teisingas, ir logiškas, ir būtinas. Tad kodėl mes darome vieną didelę išimtį religijai ir jos nevykusiam atstovui? Kodėl mes gana skubotai ir kartais labai kategoriškai pasmerkiame ir atmetame religiją dėl jos neverto atstovo? Šitaip mes elgiamės dėl įvairių priežasčių, kurias čia bandysime suminėti.

Viena pagrindinių priežasčių, kodėl mes atmetame religiją dėl jos neverto atstovo, yra mūsų klaidingas įsitikinimas, kad religija kiekvieną jos prisilaikantį asmenį turi besąlygiškai padaryti ne tik gerą, bet idealų žmogų. Šitoks galvojimas, žinoma, turi dalį tiesos. Deja, jo tragiškoji nelaimė yra ta, kad jis, vienašališkai problemą svarstydamas, nemato reikalo gilintis į žmogui būtiną pastangą gyventi pagal religijos turinį ir reikalavimus. Tokiu būdu religija padaroma savos rūšies magika, legendariu jaunystės eleksyru, kurį išgėręs žmogus pasidaro jaunas, neatsižvelgiant nei į jo charakterį, nei į dorą, nei į pasaulėžiūrą.

Tiesa, kad religija savo antgamtinio turinio ir antgamtinio malone turi nuostabią jėgą transformuoti žmogų, bet ši jėga yra iš esmės priklausoma nuo vienos neišvengiamos sąlygos, būtent žmogaus bendradarbiavimo. Be šio bendradarbiavimo religija yra bejėgė. Šia prasme reikia suprasti ir šv. Augustino žodžius, kai jis sako, kad *Dievas galėjo mus sutverti be mūsų, bet jis negali mūsų išganyti be mūsų*. Labai gaila, kad dažnas žmogus, sprendamas apie religijos įtaką individo gyvenime, pamiršta šį labai didelės svarbos dalyką.

Pirmiausia, religija nėra magika. Ji yra žmogaus santykis su Dievu, duodas žmogui ir antgamtinį idealą, ir dievišką pagalbą siekti šio idealo. Kadangi šis santykis iš-

reiškia kūrybingą, prasmingą ir reguliarią dviejų asmenų kontaktą, tai jis turi remtis nuolatiniu tų asmenų bendradarbiavimu. Nesunku suprasti, kam šitame santykyje priklauso pirmenybė ir teisė nusakyti bendradarbiavimo būdą, sąlygas ir reikalavimus. Tvėrėjas, sutvėręs savo kūrinį prasmingam tikslui, primena kūriniui, kad jis, siekdamas šio tikslo, turi naudotis atitinkamomis priemonėmis, turi prisilaikyti tam tikrų normų, turi atsiminti savo ribotumus. Kitaip jis bus laivas be vairo, traukinys be bėgių, automobilis be ratų. Čia žmogus turi suvaidinti savo vaidmenį, turi atiduoti savo duoklę.

Kai mes svarstome religijos sąvoką, vadinasi, žmogaus ir Dievo santykį, mes sakome, kad praktinė religija yra ne tik Dievo tiesos pažinimas, bet ir išpažinimas. Kitais žodžiais — jos realizavimas kasdieniniame gyvenime. Kiekvienos vertybės pasisavinimas reikalauja žmogaus pastangų, proto ir valios veiksmų. Žmogus gali pasisavinti kokią vertybę daugiau ar mažiau, nes jis ją daugiau ar mažiau pažįsta, jos daugiau ar mažiau siekia.

Šis gyvybinis reikalavimas taikomas visoms žmogiškojo veiklumo sritims. Pvz., jis taikomas menui. Studentas gali ilgus metus sėdėti konservatorijoje ar meno mokykloje ir įsigyti didelį teoretinių žinių pluoštą, o kas svarbiausia, pasisavinti išraiškos priemones ir apvaldyti techniką. Visa tai neturės jokios reikšmės jo ateities kūrybai, jeigu jis nepasinaudos nei įgytomis žiniomis, nei pasisavinti technika. Nesvarbu, ar pradėjęs reikštis kūrėjas yra formaliai išsimokslinęs, ar yra savamokslis, pasisavinęs jam reikalingas žinias privačiu būdu. Svarbu, kad jis teoriją, t.y. vienu ar kitu būdu įsigytas žinias, tiesas ir principus, pritaikytų praktikai. Tai yra būtina ir neišvengiama sąlyga. Kūrėjas gali būti klasikinio meno atstovas. Jis gali būti modernistas ar kraštutinis futuristas. Jeigu jis nori būti tikras ir autentiškas kūrėjas, jis turi teoriją taikyti praktikai. Kito kelio nėra, ir jeigu kūrėjas šiuo keliu neis, jis liks nevaisingas medis, neužsėta dirva, bežiedė gėlė.

Jis galės būti meno kritikas, meno istorikas, net meno mokytojas, bet jis niekada nebus meno kūrėjas pagrindine žodžio prasme.

Jei tai teisinga meno atveju, tai žymiai teisingiau pritaikomųjų mokslų srityse. Pasaulis niekada nebūtų išvydęs atominės energijos panaudojimo konkrečiais atvejais, jei atominė teorija nebūtų buvusi pritaikyta praktikai. Maža būtų buvę naudos iš įdomių, gaivalingų minčių, švystelėjusių išradėjų smegenyse, jeigu jos nebūtų tapusios kūnu. Pavyzdžiui, maža būtų buvę kam naudos iš dr. Salk drąsių ir ištvermingų idėjų, jeigu jos nebūtų nuėjusios sunkų praktinių eksperimentų kelią ir nebūtų tapusios skiepų serumu nuo polio ligos.

Vadinasi, visose mokslo ir meno šakose teorija yra taikoma praktikai. Antra vertus, teorijos įgyvendinimas gali būti geresnis ar blogesnis, tobulesnis ar netobulesnis. Ir religijoje teorija turi būti pritaikyta praktikai. Nėra ko stebėtis, kad ir religinis bei dorovinis idealas turi savo niuansų praktikoje, t.y. gyvenime. Tokiu būdu tikintysis skiriasi nuo tikinčiojo, kunigas nuo kunigo, vienuolis nuo vienuolio, šventasis nuo šventojo. Tokiu būdu net to paties žmogaus gyvenime yra ar gali būti laikotarpių, kuriuose religinis gyvenimas buvo stipresnis, gilesnis ir gyvesnis.

Kai mes susitinkame nevykusį religijos atstovą, turime apčiuopiamą pavyzdį kuriam religijos teorija eina vienu keliu, o jos praktika — visai kitu. Tiesa, toks žmogus gali prisilaikyti tam tikrų išorinių formų. Kai kurioms tų formų jis gali duoti ir šiek tiek turinio, bet iš tikrųjų jis nededa rimtų pastangų perkelti religijos teorijos esmę į praktiką. Mes čia nekalbame apie tuos žmones, kurie tiki, geriau sakant, pripažįsta tam tikrą Dievo esimą, bet atmeta bet kokią religinę praktiką. Čia turime omenyje asmenis, kurie turi religiją, bet jos nepada- ro dinaminio veiksmu, kūrybinga jėga, duodančia gyvybę, turinį ir tikslą visam jų gyvenimui. Nekalbame čia apie tuos, kurie turi religiją ir pagal ją gyvena ir galbūt kasdien patiria žmogiškosios prigimties ri-

botumą ir žmogiškosios silpnybės įkyrumą. Taip pat nekalbame apie tuos, kurie grumiasi, puola ir vėl keliai, čia norime atkreipti dėmesį ypač į vieną religijos atstovo tipą, kuris sąmoningai atskiria religijos teoriją nuo religijos praktikos, kuris nerodo kasdieninių rimtų pastangų, kad religijos esmė persunktų jo pasaulėžiūrą, dorovinį nusistatymą, jo minčių, žodžių ir veiksmų turinį.

Krikščioniškosios religijos turinys susideda ne tik iš įvairių draudimų, kurie verčia susilaikyti nuo vienos ar kitos rūšies veiksmų, bet iš esmės ypač iš teigiamų įsa-

A. Grigaičio nuotr.

kymų, kurie liepia kultivuoti gėrį, grožį ir tiesą ir jais dalintis su savo artimu. Čia mes gal šiek tiek neįprastai išreiškėme esminę religinės praktikos tiesą, kuri reiškia ne vien nuodėmės vengimą, bet ypač dorybės įsigijimą ir jos kultivavimą bei joje tobulėjimą. Tiek nuodėmės vengimas, tiek dorybės kultivavimas liečia ne tik patį tikintįjį, bet taip pat Dievą ir tikinčiojo artimą — kiekvieną kitą žmogų, su kuriuo tikintysis susiduria. Kitais žodžiais, nuodėmės vengimu ir dorybės kultivavimu tikintysis įrodo savo meilę Dievui ir žmogui. Mat meilė yra krikščionybės branduolys ir gyvojo tikėjimo širdis. Pagal meilės turėjimą ar neturėjimą mes apsprendžiame krikščionio vertę. Pagal meilės kūrybingumą ir dinamiškumą mes nujaučiame tikinčiojo dvasingumą ir jau įgyvendintąjį idealo aukštį. Bet meilė yra tokia tikrovė, kuri visoms kitoms tikrovėms duoda ir spalvą, ir šilumą, ir net jėgą. Žmogus gali turėti ar įsigyti daug gerų ypatybių, bet tik gyvoje meilėje tos ypatybės suspindi vaiskia šviesa, padvelkia gaivalinga galia.

Tiek dorybių įsigijimas, tiek jų apipavidalinimas antgamtinė meile — kitais žodžiais, visiškas persiėmimas Kristumi ir jo dvasia — yra daugialypis idealas, reikalaujantis ne tik didelių nuolatinių proto ir valios pastangų, bet ir antgamtinės pagalbos. Čia žmogus turi nuolat kovoti su savo nupuolusia prigimtimi, egoizmu, ambicija, pavydu ir kitais polinkiais. Jis turi kasdien nešti savo netobulumą ir silpnų kryžių, sekdamas nukryžiuotąjį pasaulio Išganytoją. Juk kitaip jis nebus jo mokinys ir nebus vertas krikščionio vardo. O kur visos tos gyvenimo problemos, kurios gali būti krikščioniškai išsprendžiamos tik teisingumu, kantrybe, nuolankumu ir pasiaukojimu? Juk krikščionybė yra šviesa, ir kas Kristų seka, tas neturėtų vaikščioti tamsybėje. Liuteris siūlė visai kitokią pažiūrą, kurią jis išreiškė štai kokiais žodžiais: "Pecca fortiter, crede fortius" (drąsiai nusidėk, bet dar drąsiau tikėk). Stiprūs tai žodžiai, bet jie dorovės problemą išsprendžia lygiai taip, kaip pasidavimas pagundai. Krikščio-

niškojo tobulumo idealas čia susiūbuoja iš pamatų, ir tikinčiojo pastangos neturi nei prasmės, nei proporcingo tikslo.

Kartojame, kad bene kiekvienas žmogus pergyvena laikotarpius, kuriais jo religinė praktika gyvesnė ir gilesnė. Klaidingai darytume, jei žmogaus religinį gyvenimą nusakytume, remdamiesi vien jo silpnaisiais momentais. Dar klaidingiau pasieltume, jei idealą ar religiją atmetume vien dėl to, kad jie viename ar kitame asmenyje, ar net didesnėje grupėje, yra dar tik paviršutiniškai įgyvendinti. Net vasarą pasitaiko tamsių dienų, bet mes dėl to nesakome, kad jau saulės nebėra.

*

Religija yra žmogaus santykis su Dievu. Bet šitame santykyje žmogus klūpo ant kelių, o Dievas sėdi savo amžinojo majestoto soste. Demokratija yra bene kilniausia žmonių bendradarbiavimo forma. Ir Viešpats Kristus bus buvęs didžiausias visų laikų demokratas pačia giliausia žodžio prasme, kai jis tapo žmogumi, kai su dideliu nusižemimu ir kantrybe kentė priešų šmeižtus ir kančios gėdą, kai jis beraščiams žvejams, piemenims ir vynuogių augintojams aiškino Dievo žodį. Bet žmogui nevalia užmiršti, kas jis yra ir kas yra Dievas. Viena protestantiškos reformacijos nelaimių buvo ta, kad ji bandė atimti iš Dievo vainiką ir skeptrą ir juos atiduoti žmogui. Religijoje Dievas kalba, o žmogus klauso. Mums didelė paguoda ir didelė garbė vadinti ir laikyti Dievą savo Tėvu. Jis yra mūsų Tėvas. Bet tarp jo ir mūsų dunkso begalinis skirtingų prigimčių okeanas, ir prieš jo majestotą mes visi esame dulkės ir pelenai.

Kas reformuoja savo religiją, neatsižvelgdamas į Dievo teises ir reikalavimus, tas paneigia, kad religija yra Dievo ir žmogaus santykis. Tas nebeklauso, ką Dievas kalba į jo širdį. Kas susikūrė religiją pagal savo egoizmą, tas greičiausiai religijos jau iš viso nebeturi, tas laiko rankose nulaužta medžio šaką, nebeturinčią gyvybės nei sužaliuoti, nei pražysti.

Archeologai iškasa įvairių senienų ir bando iš jų nustatyti praeities laikotarpio

KĄ PADAROME IŠ TAVĖS, VIEŠPATIE!

H. S. BRAUN, O.M.Cap.

Ką iš tavęs padarom, Viešpatie! Tavo vardas minimas tūkstančius kartų per dieną. (Kaipgi jo neminėsi, juk tu esi didysis mūsų ilgesys ir tikroji laimė). Jau mažam vaikui stengiamės ką nors apie tave pašnabždėti, įkalti, pamokyti. Bet, taip dažnai apie tave kalbėdami, ar nesulėkštiname tikro tavęs supratimo? Nekalbu apie tavęs nepažįstančiųjų ir vienaip ar kitaip iškraipiančiųjų tauškalus. Bet dažnai girdint žodį "Dievas", gal taip labai su juo apsiprantame, kad už jo nebelieka nieko tikro, ar bent nieko tokio, kas dar būtų panašu į tave, Dieve.

Ką mes, žmonės, iš tavęs padarome, Viešpatie! Atrodo, kad kartais net ir tikinčio pamaldaus žmogaus gyvenime iš tavęs belieka tiktai pasakos Pelenė, kuriai tenka tik trupinėliai nuo svarbesnių dienos valandų stalo, nuo pašaukimo darbų, nuo studijų, nuo poilsio ir pasižmonėjimų, tartum galėtų būti kas nors svarbesnio už tave. Apie tave rimčiau pagalvoti ir ypač užmegzti artimesnius santykius su tavimi atidėliojam, iki rasim "patogesnę, laisvesnę" valandėlę, kurios vis negalim rasti. O ar nėra ir tokių, kuriems tu, Dieve, geriausiu atveju esi tik geras senukas, turtingas dėdė, kurį reikia nors retkarčiais paskubomis aplankyti, vieną kitą tuščią komplementą numes-

kultūrą ir jos laipsnį. Kartais tai būna tik šukė, kuri archeologui liudija apie seniai gyvenusių žmonių kultūringumą ir dvasios laimėjimus. Panašiai yra ir su nevykusiu religijos atstovu, kuris mums kartais atrodo tik šukė. Tas, kuris neatkreipia dėmesio į tai, ką ta šukė iš tikrųjų reiškia ir kam atstovauja, sutryps ją, kaip ir kitas šukes. Bet žmogus, turįs religijos pažinimą, dvasios subrendimą ir visumos viziją, prisiartins prie šios tariamos šukės su pagarba, nes ji vis tiek bylos jam apie nuostabų dvasios pasaulį, pati būdama labai nereikšminga to pasaulio dalis.

ti, kad neužmirštų palikti geroką dalį savo testamente.

Ką mes iš tavęs padarom, Viešpatie! Ar ne kažkokį automatą, į kurį įkišus maldelę, iššoka mums pageidaujama malonė-dovanėlė? Samdinį daugelis labiau pagerbia už tave. Tikrai tu daugeliui esi tik samdinys darbininkas darbdavio norams patenkinti, kuriam atmokės viena kita malda, o kartais užeis į bažnyčią, gal ir žvakę uždegs kas mėnesį. Tačiau vargas tau, Dieve, jei kada užsimanytum ko nors reikalauti ar savo "darbdavio" įgeidžių nepatenkinti! Nė kiek nesijaudindami, atstatytų tave iš tarnybos, ir turėtum dar džiaugtis, jei užleistų mažą kamputį savo "padorioje šeimoje". Ar ne taip daugelis elgiamės su tavimi, nė nepagalvodami, koks yra kvailas šitoks elgesys!

Kuo tave pavertė kad ir tas pašaipuolis sarkastas poetas Heine, paskutinę savo gyvenimo valandą pasakydamas: "Dieu me pardonnera, car c'est son métier" (Dievas man atleis, nes tai jo amatas). Kažin ar jis neišvertė akių ten atsidūręs ir pamatęs, kad tu užsiimi ir kitais "amatais"?

Ar kartais nelaikom tavęs tartum pirminkaujančiu klubo kolega, kurs, regėdamas mūsų nekokias išdaigas, supranta užmerkti akį tam tikromis progomis. O gal tave pripažįstame lyg vyresniuoju darbo prižiūrėtoju, su kuriuo tačiau esame taip gerai susigyvenę ir susidraugavę, kad vadiname žodeliu "tu", tartum sau lygų bičiulį, kai turėtume tavo vardą tarti drebančia širdimi ir virpančiom lūpom, jei pagaltvotume, kokį didingą dalyką ištariame sakdami: "Tėve mūsų, kuris esi danguje".

Argi tokį tave piešia Šv. Raštas? Jis piešia tave tokį baugų, kad tiesiog išsigąstu tavo didybės ir galybės. "Viešpats tavo Dievas yra didis ir baisingas" (Pak 7,21). "Vai, šiurpulinga Dievo didybė" (Ps 46,3). "Jo vardas yra šventas ir baisus. Dievo baimė visada turi būti su mumis" (Iš 20,20). Jo-

bas sakė: "Mane supa didelė Dievo baimė". O 87 psalmėje sakoma: "Tavo rūšios bausmės ant manęs krinta, naikina mane tavo siųstos baisybės, jos tarsi vanduo mane skandina".

O, Viešpatie, argi tu tikrai toks baugus, kokią piešia Šv. Raštas? Ar nesakoma, kad tu myli mane? Bet kaip galėčiau mylėti gąsdinantį, baugų? Gal apsirinku, manydamas tave esant tik mylintį Dievą?

Manau, kad mūsų laikų pamaldumas tave visai sumenkino. Nemėgstu paveikslų, tave vaizduojančių visai paprastą, menkutį. Mano jausmas man sako, kad jie kažką svarbaus užtušuoja, užteplioja ar nutyli. Ne, tu nesi menkas, silpnas Dievas! Nesi mūsų apyvokos Dievas! Visų pirma tu esi šiurpulingai didingas ir galingas visatos Kūrėjas, mano ir visos būties valdovas. Rudolfas Otto bandė išsakyti, kaip jis pajuto Dievą. Jis išlukštено pagrindinius to pergyvenimo elementus ir pajuto, kad tu, Dieve, esi "tremendus" ir "fascinosus" — siaubingas ir kerėjantis. Gal jis buvo paveiktas kokio klaidingo įspūdžio. Tačiau tuose dviejuose žodžiuose iš tiesų glūdi tikra tiesa. Tu esi siaubingas ir užkerėjantis! Gal net turėčiau ypatingai pabrėžti tavo siaubingumą, tavo svaiginantį paslaptingumą ir mįslingumą, tavo visiškai kitokią būti negu mano, kuri mane sukrečia šiurpu.

Ar neturėtų būti man pirmasis tavo įspūdis pagarbi tavo didingumo ir kilnumo baimė, kuri mane slėgtų ir lenktų prie žemės, kaip iki žemės nusilenkę meldžiasi į tave musulmonai? Ar neturėčiau kiekvieną savo maldą pradėti patriarcho Abraomo žodžiais: "Viešpatie, neužsirūstink ant manęs, kad aš, būdamas tik dulkė ir pelenai, drįstu prakalbėti į tave"? Manydamas, kad tu esi tik meilė, galėčiau įklimsti į panašią klaidą, kaip pagony, regėdami tavyje tik šiurpų siaubą. Bet, tiesą sakant, turėčiau pirmiau už tavo meilę atsiminti begalinę tavo didybę, neišnarpliojamą tavo paslaptingumą, kad manoji meilė tau nebūtų išblukusi, per plona, per daug kasdieniška. Ar ne tai pabrėžia ir Šv. Raštas: "Išminties pradžia yra Dievo baimė"? Tai sakant mū-

sų laikų kalba, reikštų: kiekvieno tikro dievobaimingumo bei religingumo, kiekvieno tikro Dievo patyrimo pagrindas ir prielaida yra tavo pranašumas, iškilumas, nujautimas, kad tu esi neįmenama mįslė, ir suvirpėjimas tavo paslaptingumo akivaizdoje.

Taip, Viešpatie, tu gali įvaryti man baimės! Tiesa, ne kraugerio pono vergišką baimę, ne meilę užsmaugiančią baimę, o tokią, kuri giliausiai pagrindžia meilę. Niekad negalėčiau įvertinti tavo meilės sukeliamų laimės virpulių, jei pirmiau nebūčiau buvęs sukreistas tavo didybės šiurpo.

Kas čia ypatingo, jei mane apkabina mano brolis žmogus, nors man tai ir teikia malonumą. Bet neįmanoma įsivaizduoti tokios laimės, kokią patiriu, kai prie manęs meiliai pasilenkia tas, prieš kurį drebėjo Sinajaus kalnas iki pat savo šaknų, apie kurį tviskėjo žaibų žaibai, griaudė perkūnų perkūnai, liudydami tavo, Viešpatie, didybę. Viešpatie, leisk man patirti tokios šiurpulingos laimės!

Ramiai begalvodamas, pradėjau suprasiti, Viešpatie, kad tu tikrai esi ir siaubingas, ir užkerėjantis. Be abejo, tavyje yra tūkstančiai ir kitokių spalvų bei atspalvių, bet tos dvi savybės vyrauja. Pirmoji, siaubingumas, kaip kokia išcentrinė jėga, gąsdina ir atstumia mane. Bet tuo pačiu kvėptelėjimu jaučiama ir antroji, įcentrinė jėga, apglėbianči mane mylinčia ranka ir traukianti tavo begalinės meilės glėbin. Parodydamas savo mįslingumą, kilnumą, man aiškiai atskleidi mano esmės vargingumą ir menkumą. Tada norėčiau užsidengti nuo tavęs šventa nedrąsa, kur nors nulįsti nuo tavęs, slėptis kaip Adomas, ar kaip Petras šūkteleiti: "Eik šalin nuo manęs, Viešpatie, nes esu nusidėjėlis žmogus!" Bet tučtuojau tavo viliojanti, kerėjanti meilė verčia mane grįžti prie tavęs. Kurgi pabėgčiau, kur nueičiau? Esu kaip planeta, kuriai skirta vis skraidyti aplink tave amžinoje laimėje!

Esi, Viešpatie, ir baugus, ir kerėjantis. Esi kaip mįslių ir paslapčių pilnas vandenynas, kurį kartą pamatęs, nebegaliu jo daugiau užmiršti. Esi mums kaip tolimas vulkanas, įsisupęs į audromis grasinančius žai-

bavimus, liepsnojumus, kuriais visi gėrimės iš tolo vakaro prieblandoje ar nakties tamsoje.

Esi tartum aukštas kalnynas, kyšas iš mūsų žaliųjų klonių ir žavįs savo ledynais bei baltomis viršūnėmis. Žinome, kad ten, tarpekliuose, tyko nejaukūs, tamsūs, rūstūs pavojai ir saugo niekam neprieinamus savo slėpinius. Vargas pramuštalviui, kuris drįstų skverbtis į tuos slėpinius, nepaisydamas visų pavojų, nepasiruošęs ir neišsitre- niravęs tokiame žygiui. ...

Ne, Viešpatie, tu neatrodei malonus, geraširdiškai besišypsą ponas ar paskutinė pagalba bėdoje. Esi baugus mūsų likimas, mūsų klestėjimas ir pražūtis. Esame tau išduoti ir niekad neturim artintis prie tavęs nenusiavę batui. Ar nežada ir Šv. Raštas laimės ir tavosios meilės gausos kaip tik tiems maldininkams, kurie keliauja pas tave, drebėdami gilia pagarba tau? "O, koks tu, Viešpatie, geras, meilus visiems, kurie tavęs bijo!" (Ps 30,20). Arba: "Viešpatie, tu meilus, maloningas ir gailestingas visiems, kurie tavęs šaukiasi!" (PS 85).

Baugus esi ne kad tu džiaugtumeis mūsų baimėmis ir drebėjimais. Ne tai tau rūpi. Neturime bijotis nei tavo pykčio, nei pragarų; neturim bijotis vergiška baime. Turim bijotis tik regimos, jaučiamos tavo begalinės didybės! Jau šio mūsų gyvenimo kai kurie dalykai mane gąsdina. Išsigąstu susitikęs su didžiuliu gyvuliu ar su kuo nors netikėtai susidūręs. O tavo didybės visai neapskaičiuojam. Naktį eidamas išsigąstu ir bijau, manydamas, kad mane kažkas seka, ar kas trakstelia, sušlama, ir vaizduotė ima kurti didžiausią pavojų. O tu ar nesi labiau netikėtas, mįslingesnis ir tamsesnis už visas tamsios nakties staigmenas? Esi, bet mes neįstengiame tavęs suprasti nei išsiaiškinti. Esi kraupesnis už viską, ką žemėje išgyvename, tai kaip galėtum būti mums artimas, savas, jaukus kaip namiškis, būdamas toks tolimas, mįslingas Dievas? Nors tu esi, bet nežinome, kur tu laikaisi. Nors sakaisi esąs ir mumyse, bet tavęs neįjaučiame ir nepažįstame.

Viešpatie, noriu atsiminti šurpią tavo didybę net ir tada, kai tu ją slepi nuo manęs, kai dangstai ją žydinčiais pavasariais, klestinčiais rudenimis ir net maloniu žmogišku veidu, ar kenčiančiu Jėzumi Kristumi, ar net plonyčiu duonos skritulėliu Ostijoje. Kiek tu vargsti, dangstydamasis nuo mūsų! Slapstydamasis savo mums baimės įvarančias savybes, kad mes tik neišsigąstume tavęs.

Ar tai ne paradoksas, kad Dievas slapstytųsi nuo manęs? Ar tu ne per didelis milžinas, kad galėtum pasislėpti? Nors ir slapstaisi, vis tiek nujaučiu, kad esi nejaukus Dievas. Stovi pakibęs virš mūsų galvos, kaip tamsus audros debesis, iš kurio gali prapliupti palaima ar prakeiksmas. Tavo žaibas gali sutriuškinti mane visai amžinybei. Tu visiškai nori viso manęs. Ir jei yra bent vienas pateisinamas fanatizmas, tai tik mano tau visiškas atsidavimas būtų toks pateisinamas fanatizmas. Tik tu vienas turi teisę reikalauti atsiduoti tau be jokių sąlygų, be jokios išimties, kad sviesčiau šalin visus savo žemiškus ramsčius ir eičiau pas tave beturtis ir plikas, nes tu būtum vienintelis mano ramstis, turtas ir vienintelė vertė amžinybėje. Tokio visiško atsidavimo sau tu išreikalauji iš manęs bent mirties valandą.

O tačiau, kalbant apie tokią tau deramą pagarbą, aš neužmiršiu vieno dalyko, būtent, jei kas tavyje nematytų nieko kito, o tik tavo bauginančias savybes, tu nebūtum Kristaus Dievas. Krikščionio tarnyba Dievui nėra amžinai drebėti ar susmukus prieš tave stovėti. Dievas, apie kokį mums kalbėjo tavo Sūnus, visų pirma yra Tėvas. Nepaneigsiu nė vienos raidės iš tavo apaštalo liudijimo, kad "Dievas yra meilė". Taip pat: "Kas pasilieka meilėje, tas pasilieka Dieve ir Dievas jame". Bet tos meilės visam gėriui ir laimei suprasti reikia pamatyti ją šurpulingame tavosios didybės fone, kad galėčiau labiau branginti atsiųstąjį tavo Sūną, sugrįžti į tavo tėvišką glėbį. Nors šiandien nebestovi virš mūsų sutarties skrynios ugninis stulpas, kaip Senajame Testamente, žėruodamas, kaip iš vulkano besi-

ASMENIŠKAS BENDRAVIMAS SU KRISTUMI

P. DAUGINTIS, S.J.

Po įvairių ieškojimų ir studijų įsitikinęs, kad Jėzus Kristus yra Dievo Sūnus, taip pat tą įsitikinimą ir tikėjimą sustiprinus Dievo malone, reikia stengtis asmeniškai su Kristumi bendrauti. To bendravimo daugumai žmonių labai trūksta. Štai ką pasakė kartą vienas jaunas prekybininkas: "Apie Jėzų aš daug girdėjau tikėjimo pamokose, pamoksluose, susirinkimuose bei konferencijose. Žinau Dievo ir Bažnyčios įsakymus ir stengiuosi jų laikytis. Tačiau mišios man nieko nereiškia. Tikėjimo dogmos, sakramentai, Bažnyčia man yra bereikšmiai dalykai. Aš nuo jų nutolau. Tiek reikia rūpintis pragyvenimu, bizniu, vaikų auginimu, namų tvarkymu... O vis dėlto labai norėčiau karštai melstis ir jausti Kristaus meilę!"

Turbūt ne vienas taip galvoja, ne vienas jaučiasi esąs tokioje padėtyje. Tad ką daryti?

Štai, pavyzdžiui, studentas Petras simpatizuoja Julytei ir ja gėrasi. Vis kiekvieną pavakarę stengiasi ją pamatyti, išeinančią iš kolegijos. Net laiškų jai yra parašęs, bet vis dėl kažkokios baimės neišsiuntęs... Jis nepažįsta Julytės asmeniškai, o tik iš matymo. Jis apie ją svajoja, ją idealizuoja. Jis galėtų su ja susipažinti, susidraugauti, tačiau tuo atveju gal tikrai jis ją įsimylėtų, o ji įsimylėtų jį. Iš to įsimylėjimo išeitų įsipareigojimas ją vesti ir kartu su ja visą gyvenimą gyventi. Jis supranta, kad tai būtų jam didelė laimė ir džiaugsmas. Bet ar Petras pasiryš jį tikrai įsimylėti ir vesti?

Panašiai yra ir kalbant apie tikinčiųjų bendravimą su Kristumi. Norint pasiekti tą

laimingą su juo bendravimą, reikia ryžtis jį "įsimylėti", su juo visą gyvenimą gyventi. Logiškai svarstant, tas vyksmas apima kelis tarpsnius, bet labai dažnai jie susilieja vienas su kitu.

1. PAŽINTI KRISTŲ — TAI "IŠSIVERSTI" EVANGELIJĄ Į SAU SUPRANTAMĄ KALBĄ

Studentas Petras universiteto salėje atidžiai klauso, ką profesorius aiškina, ir viską užsirašo. Jo draugas Jonas užsirašo daug mažiau, bet stengiasi ne tik kartoti tai, ką profesorius sako, bet užsirašyti savais žodžiais, sakinius ir mintis pasibraukdamas įvairiomis spalvomis, mėgindamas viską geriau suprasti. Be abejo, kad Jonas iš profesoriaus paskaitos daugiau turėjo naudos, geriau jo mintis suprato.

Panašiai mes turime studijuoti ir Evangeliją, norėdami geriau suprasti Kristaus mokslą. Mes turime stengtis tartum "išsiversti" Evangelijos žodžius į sau suprantamesnę kalbą, pritaikyti prie savo gyvenimo, prie dabartinių laikų. Skaitant įvairius Kristaus mokslo ir veiklos aprašymus, reikia atkreipti dėmesį į daugelį dalykų, pvz.: suprasti, kokiems klausytojams Jėzus kalbėjo; ką jis norėjo tais žodžiais pasakyti; kaip klausytojai tai suprato, kaip reagavo; ką tie žodžiai sako mums, šiais laikais gyvenantiems; kas ypač man tinka, ko aš galiu pasimokyti, gal gerumo, gailestingumo, dieviškos išminties, pasitikėjimo ir pan.

Skaitant Šv. Raštą, labai naudinga svarbesnes mintis pasibraukti, atskirus žodžius pasižymėti, gal atskirame sąsiuvinyje santraukėlę pasirašyti, parašyti, kokias mintis man sukėlė, kokius pasiryžimus nutariau padaryti ir pan. Labai naudinga Šv. Raštą skaityti drauge su kitais, paskui išgirsti kitų mintis, pastabas, su jais padiskutuoti, pasidalinti mintimis.

Aišku, galima pasinaudoti ir kitų paruošta medžiaga: knygomis, žurnalais, skaidrėmis, filmais, juostelėmis. Būtina tu-

veržianti ugnis, kai dabar tik mažytė liepsnelė bėspinkso ir tik retkarčiais pakyla nedrąsus smilkalo debesėlis ties tavo altoriu, vis tiek turiu atsiklaupęs ir nusižeminęs pripažinti: "Adoro te devote, latens deitas" — lenkiuosi tau, adoruoju tave, slypinčioji Dievybe!

rėti knygų, kur aiškinamas ir interpretuojamas Šv. Raštas.

2. PAŽINTI KRISTŲ — TAI BENDRAUTI SU JUO

Tai čia būtų antrasis asmeniško su Kristumi bendravimo tarpsnis. Galime vėl prisiminti tą studentą Petrą, kuris nesiryžo susipažinti su Julija. Bet sakykime, kad pagaliau jis nusprendžia su ja susipažinti. Jis pradeda su ja bendrauti, ją lankyti, drauge pasivaikščioti, nueiti į kiną, į šokius, į kitus įvairius renginius bei pasilinksminimus. Taip tarp jų užsimezga nuoširdi draugystė. Panašiai turėtume ryžtis pradėti bendrauti ir su Kristumi. Paprasčiausias su juo bendravimo būdas yra pasikalbėjimas — malda. Vartokime visus keturis pagrindinius maldos būdus: garbinimo, padėkos, atsiprašymo ir prašymo. Geriausia, kai tos maldos atliekamos savais žodžiais, nuoširdžiu pasikalbėjimu su Kristumi, kaip su savo geriausiu draugu.

Pavyzdžiui, paskaičius Evangelijoje (Jn 2,1-11) apie vestuves Kanoje, kai Jėzus vandenį pavertė vynu, galime stebėtis jo dideliu žmoniškumu, kad jis atjautė vestuvininkų rūpestį, pritrūkus vyno, ir tuoj jiems padėjo. Galima pagalvoti, ką mes kada nors panašaus esame iš jo malonės patyrę.

Skaitydami, kaip Jėzus pagydė svetimšalės moters dukterį (Mk 7,25-30), stebimės jo gerumu, savo pavyzdžiu skatinančiu ir mus nebijoti peržengti tautinių, rasinių ir net religinių užtvarų, kai reikia padėti artimui. Čia vėl gera proga pažvelgti į savo gyvenimą, į savo elgesį, ar jis derinasi su šiuo Kristaus elgesiu.

Kai skaitome apie stebuklingą duonos padauginimą arba apie Eucharistijos įsteigimą, dėkokime jam, kad mums netrūksta kasdieninės duonos, kad jis nori visuomet pasilikti su mumis, kad jis pats save mums duoda. Eucharistija, toji "duona iš dangaus", mus palaiko ir stiprina dieviškąjį gyvenimą mumyse. Komunijos priėmimas yra susijungimas, susivienijimas su mus mylinčiu Kristumi.

Labai naudinga Šv. Raštą skaityti drauge su kitais, ypač rekolekcijų ar susikaupimo dienomis. Taip pat dalyvauti gerai paruošiose mišiose, kur galima ne tik klausytis skaitymų, bet apie juos pamąstyti, pasikalbėti, pasidalinti mintimis su kitais. Kai mes garbiname Dievą drauge su kitais, geriau galime pajusti ir Dievo, ir vienas kito meilę.

3. PAŽINTI KRISTŲ — TAI BENDRADARBIAUTI SU JUO

Labai jaudinantis yra pasakojimas Evangelijoje apie sugautą svetimaujant moterį. Fariziejai ir kiti žydai ruošėsi ją užmušti akmenimis, tačiau Jėzus ją išgelbsti nuo mirties. Paskui jai pasako: "Eik ir daugiau nebeusidėk" (Jn8,n).

Skaitydami Evangelijoje šį aprašymą, jaučiame, kad ir mes esame tokie nusidėjėliai, tik Jėzaus Kristaus esame išgelbėti iš užsipelnytos mirties bausmės, kad galėtume toliau gyventi ir džiaugtis. Taip pat pajuntame, kokia didele Jėzaus auka mes esame išgelbėti. Jis mirė, kad mes gyventume. Tai prisiminus, be abejo, mums turi kilti noras jam atsidėkoti; už tokią didelę jo meilę atsilyginti taip pat meile. Šį norą reikia paversti įsipareigojimu bendradarbiauti su Kristumi, kad visi žmonės pamiltų Dievą, jo klausytų, jam tarnautų ir užsipelnytų išganyką.

Nėra reikalo čia plačiau nurodinėti, kaip kiekvienas tikintysis galėtų ir turėtų bendradarbiauti su Kristumi, nurodysime tik kelias sritis. Pirmiausia, panašiai kaip Bernardas de Hoyos, S.J., reikėtų sudaryti su Kristumi "meilės sutartį": stengtis rūpintis tik jo reikalais, o jis pasirūpins mano reikalais. Stengtis gerai atlikti savo pareigas šeimoje, savo profesijoje, visuomenėje.

Nepriklausomos Lietuvos laikais gražiai klestėjo Vyrų apaštalavimas (Maldos apaštalavimo šaka). Jų vėliavoje buvo Kristus Karalius, apsivilkęs kunigiškais drabužiais. Jie savo himnu buvo pasirinkę giesmę: "O Kristau, pasaulio Valdove!" Jie kasdien Kristui paaukodavo visus savo dienos darbus, maldas, kentėjimus tomis pa-

TEOLOGINIAI MĄSTYMAI

(Sekant sv. Jono Evangelijos įvadui)

VYTAUTAS BAGDANAVICIUS

13. NAUJA MANO PADĖTIS DIEVE

Visiems, kurie jį priėmė, jis davė galią tapti Dievo vaikais”.

Ligi šiol akcentavęs ateinančio Žodžio savumą pasauliui, dabar autorius peršoka į kitą santykio pusę, būtent iš žmogiškosios į dieviškąją. Jis skelbia didelį žmogiškojo gyvenimo pasikeitimą, didelį perversmą. Žmogus tampa Dievo vaiku. Ligi šiol šiame įvade buvo ryški Dievo Žodžio kryptis į žmones, į žemę; dabar kelias atsisuka prie-

čiomis intencijomis, kuriomis ir Kristus kasdien aukojasi mišių metu. Ypač jie prašydavo, kad ateitų Kristaus karalystė į jų šeimas ir į visą Lietuvą.

Toks visų savo darbų paaukojimas Kristui labai įprasmina visą dieną ir visą žmogaus gyvenimą. Galima dažnai per dieną tai prisiminti, tą aukojimą atnaujinti kad ir tokiais paprastais žodžiais: "Tai darau iš meilės Tau, Kristau!"

Kita su Kristumi bendradarbiavimo sritis — tai geras pavyzdys kitiems. Savo pavyzdžiu reikia stengtis ir kitus patraukti prie bendradarbiavimo su Kristumi. Tai pasieksime, jei būsime su visais nuoširdūs, stengsimės jiems padėti, visur pavyzdingai elgsimės, savo darbu patvirtinsime tai, ką skelbiame žodžiais.

Kita bendradarbiavimo su Kristumi sritis — tai prisidėjimas prie tiesioginio pasauliečių apaštalavimo: padėti tvarkyti ir organizuoti parapijų veiklą, pamaldas, mokyti vaikus katekizmo, evangelizuoti suaugusius, šelpti vargšus, lankyti ligonius ir t.t.

Tai bendradarbiavimo dvasiai palaikyti naudinga kasdien bent 15 minučių paskaičiuoti Šv. Raštą ar kitas religinio turinio knygas, ir, be abejo, pasimelsti. Tokiu būdu mūsų kasdieniniai užsiėmimai nebus tokie banalūs, mes juos įprasminsime ir sukilninsime.

šinga kryptimi, nes žmogus yra pakeliamas iki Dievo vaiko.

Ką reiškia būti Dievo vaiku? Tai nėra lengva nei suvokti, nei įsivaizduoti. Ką reiškia man ir mano gyvenimui, kad Dievas mane vadina savo vaiku? Visų pirma žiūrėkime į tai, kaip į reikšmingą paskyrimą dėl dviejų priežasčių: ir dėl to, kas skiria, ir dėl to, poaukščio, kuriam esu skiriamas. Skiria Dievas, ar Jėzus Dievo vardu, o apaštalas Jonas tai praneša. Tas paskyrimas yra toks aukštas, už kurį aukštesnio aš negaliu įsivaizduoti.

Jeigu Dievas mane būtų padaręs visos savo kūrinijos valdovu, aš greičiau suvokčiau tokio paskyrimo aukštį. Aš imčiausi valdyti pasaulį, tvarkyti jo sudėtingiausius reikalus, studijuočiau Dievo valią, jo norą, kurį jis turėjo kurdamas pasaulį, kad jį tvarkydamas neiškrypčiau iš Dievo valios. Tačiau tai būtų tik mano veikimas į pasaulį. Visa savo būtimi aš būčiau nusikreipęs į savo prakilnuojį veikimą, kuris man būtų Dievo pavestas. Tiesą sakant, žmogus turi šį Dievo paskyrimą, ir visa mūsų techniškoji kultūra vienaip ar kitaip jį vykdo.

Tačiau Dievas mane paaukštino ne savo vietininku žemėje, ne Mykolu arkangelu, bet savo sūnumi. Tai visų pirma reiškia, kad mano santykis pasikeitė ne su pasauliu, bet su pačiu Dievu. Tai reiškia ne tai, kad aš gavau naujų teisių pasaulyje, bei kad aš gavau naujų teisių Dieve. Jos kyla iš to naujo mano titulo — Dievo sūnus.

Žinoma, šios mano naujos būklės supratimas ir su ja susigyvenimas man yra ne tik labai didelė malonė, bet kartu ir labai didelis uždavinys. Tai yra iššaukimas visoms mano proto, valios, jausmo ir veikimo jėgoms. Man kyla reikalas susiorientuoti, ką reiškia būti Dievo sūnumi. Šis uždavinys yra pilnas pavojų. Kiek daug įvairiais būdais ir įvairiomis formomis žmonės yra bandę save sudievinti, ir tai išėjo jų pražūčiai. In-

dai bandė save sudievinėti pažinimo keliu: tardamiesi, kad pačiu savo suvokimu jie kuria visą pasaulį. Teisingai apie juos sakoma, kad jie yra žmonės, tarsi dar nebuvo išvaryti iš rojaus. Jie neturi savo menkystės sąmonės. Nuo šito pavojaus Kristus mane išvaduoja, labai realiai prieš mano akis pastatydamas kaltės ir baudmės už ją sąmonę, kuri turi mane apsaugoti nuo nuodėmingo savęs sudievinimo. Bet ką tad reiškia būti Dievo sūnumi? Tai nėra lengva nei atsakyti, nei išaiškinti. Šiam atsakymui ir išsiaiškinimui yra skirta visa buvusi ir būsima krikščionijos istorija.

Aš turiu išmokti jaustis Dievo sūnumi. Jonas yra užrašęs žodžius, kad aš turiu būti toks tobulas, kaip dangiškasis Tėvas yra tobulas, Prieš mano akis atsiveria nepaprasto platumo horizontai. Šis uždavinys yra ne tik didelis, bet ir realus. Man yra pažadėta visokia pagalba jo įvykdymui. Vieno dalyko aš čia neturiu praleisti iš akių: to intymumo, kurio Tėvas nori iš manęs santykiuose su juo. Tai jis pareiškė, mane padarydamas ne pasaulio valdovu, bet savo sūnumi.

14. APAŠTALO JONO KELIAS Į TIKĖJIMO SĄVOKI

... tiems, kurie tiki jo vardą”.

Tikėjimo turinys dažnai yra pripildomas visokių dalykų; kartais visai netinkamų, ir dėl to pasidaro paniekos vertu objektu. Vargiai kuris kitas aukštas dalykas yra taip dažnai iškreipiamas ir tuo būdu paniekinamas, kaip tikėjimas. Jis virsta prietarais, žiaurumais, nesąmonėmis ir kitais panašiais dalykais. Jono planingas priėjimas prie krikščioniško tikėjimo padeda mums suprasti ir ne kartą atstatyti tikrąjį krikščioniško tikėjimo turinį.

Atkreipkime dėmesį į tai, kaip apaštalas Jonas šiame įvade prieina prie tikėjimo pažinimo, kuriame tikėjimas reikštų vien šviesą arba pažinimą, bet neturėtų šalia to jėgos. Dėl to jis pirmiau kalba apie dieviškąją gyvybę, kuri buvo žmonių šviesa. Šis perspėjimas galioja ypač mums, kurie nuo apšvietos laikų per liberalistinius ir

socialistinius sąjūdžius esame linkę vertinti tik mokslus, o daugiau nieko.

Toliau jis stipriai pabrėžia, kad ta jo kalbama realybė tikrai yra šviesa, ir tik tamsybė jos nesupranta ir nesugeba pasisavinti. Taigi tikėjimas yra šviesa, jis nėra tik paslaptis, nesuprantamybė ir keistenybė. Tai yra perspėjimas visiems vadiniams fideistams, kurie tikėjimą nori imti be pažinimo bruožo jame. Kadangi tikėjimas yra dieviškoji šviesa, t.y. tiesa, ji turi ryšį su tikėjimu. Šią mintį, būtent, kad tikėjimas turi ryšį su žemiškąja šviesa, Jonas yra išreiškęs pasakymu, kad Dievo Žodis yra savas pasauliui. Jis daug kartų yra pabrėžęs: "Jis, t.y. Dievo Žodis, buvo pasaulyje, pasaulis per jį padarytas ir t.t.”.

Nepaisant to, kad tikėjimas yra natūralus pasauliui, jis čia yra reikalingas liudijimo. Toks liudytojas yra Jonas krikštytojas. Toks yra apaštalas Jonas. Tikėjimas yra reikalingas ne jo kūrėjo ir ne įkvėpėjo, bet liudytojo. Tikėjimas įkvėpimą turi iš savęs, iš savo dieviškos prigimties. Iš mūsų jis reikalauja tik jo priėmimo ir liudijimo. O kai mes bandome tikėjimui duoti ir savo įkvėpimą, ir savitą turinį, tai jis netrunka išvirsti į visokius klaidingus iškrypimus, kurie, praėjus susižavėjimo dešimtmečiams, ne kartą mums atrodo tik paprastos burtininkystės.

Taigi šitoks yra tikėjimas: 1. jis yra kilęs iš dieviškos gyvybės; 2. jis yra kilęs iš dieviškos šviesos; 3. jis yra žmonių paliudytas ir nuolat liudijamas, bet ne iškreipiamas; 4. jis turi galią mus padaryti Dievo vaikais; 5. jis gali pakeisti mūsų metafizinę situaciją, nepakeisdamas mūsų žmogiškos prigimties, būtent padarydamas mus Dievo vaikais; 6. tuo būdu jis suteikia mūsų gyvenimui naują atramą, kuri glūdi mūsų asmeniniame artume su Dievu.

Koks aš esu tikėjimo atžvilgiu? Ar aš turiu jam reikiamos pagarbos? Ar aš įvertinu jį kaip realią gyvenimo jėgą? Ar aš stengiuosi, kad tikėjimas būtų išlaikytas savo dieviškame skaistume? Ar aš aiškiai skiriu tikėjimo turinį nuo jo laikinų pritaikymų įvairiais istorijos tarpsniais ir nuo jo

A. Grigaičio nuotr.

iškrypimų žmonijos istorijoje? Gal aš visus tikėjimus laikau lygiai gerais? O gal visus tikėjimus laikau lygiai nevertingais?

15. TIKĖJIMAS KAIP GIMIMAS, PERĖJIMAS IŠ KORINIO Į SŪNŲ

*"kurie ne iš kraujo ir ne iš kūno norų,
ir ne iš vyro norų, bet iš Dievo užgimę".*

Žmonių šviesa, kylanti iš dieviškojo Žodžio, yra ne vien išmintis, bet ir gyvybė. Tačiau gyvybė suponuoja gimimą. Dėl to

yra labai suprantama, kad evangelistas Jonas, skleisdamas žmonėse naują šviesą, prieina prie gimimo-gimdymo. Žmogus dieviškajai gyvybei gimsta iš Dievo. Jis jai gimsta ne iš žmonių, bet iš Dievo.

Gimimas yra nuostabus dalykas. Ne tik nuostabus, bet ir paslaptingas. Nepaisant šio reiškinio dažnumo žmonių gyvenime, mums nėra lengva susidaryti sąvoką, kas yra gimimas. Gimimas tai nėra tas pat, kas padarymas, suformavimas. Mes padarome įvairius daiktus, bet jie nėra nei mūsų sūnūs, nei dukterys. Kad būtų sūnus ar duktė, reikia, kad jis turėtų tėvų prigimtį. Ne tik prigimtį, bet ir panašumą. Reikia, kad jis turėtų dalį tėvų biologiniuose, psichiniuose ir fiziniuose bruožuose.

Gimimas yra tarsi sukūrimas iš nieko. Tačiau tą sukūrimą iš nieko padaro ne tėvai. Greičiau galima sakyti, kad tai yra padaroma ar įvyksta tėvuose. Jie nėra savo vaikų kūrėjai. Jų priežastingumas vaikų atžvilgiu yra mažesnis, negu jų priežastingumas tada, kai jie ką kuria. Tėvai negali nustatyti net vaikų lyties. Juo labiau jie negali nustatyti jų psichinių palinkimų ir talentų.

Dar mažiau aktyvus yra paties gimstančiojo vaidmuo gimime. Galima sakyti, kad jis neturi jokio vaidmens. Gimstantysis nepasirenka nei vietos, nei laiko savo gimimui. Jis nepasirenka nei savo tėvų, nei savo tėvų bruožų, kurie tenka jo prigimčiai.

Kai dabar su šiais gimimo apibūdinimais pereiname į antgamtinio gimimo arba krikšto svarstymą, galime atkreipti dėmesį į tai, kokie yra jo panašumai ir skirtumai nuo fizinio gimimo. Visų pirma, kokie jie yra gimstančiojo požiūriu? Jis ir čia gyvybę duoda ne pats sau. Ji ateina iš gimdančiojo. Tačiau kaip gimęs žmogus pats, atėjęs į protą, savo dvasios ir valios veiksmu turi pripažinti savo tėvus, tuo labiau šio gimimo ratifikavimo reikia gimimui iš Dievo Žodžio. Sūnus, nepripažįstąs savo tėvų, vis tiek fiziškai bus laikomas jų sūnumi. Sunku pasakyti, koks santykis pasiliktų tarp pakrikštyto kūdikio ir paskui užaugusio, bet nepripažįstančio savo krikšto. Šalia to yra reali galimybė, kad juridškai ir dva-

siškai tėvu ir vaikų santykis susidarytų tarp bet kurio jaunuolio ir fiziškai jam svetimų žmonių. Taip yra su teisiniu įsūnijimu.

Žvelgiant iš gimdytojo pusės, antgamtinis gimimas turi savo gimdytoju patį Dievą. Taip aiškiais žodžiais sako apaštalas Jonas. Ką tai reiškia? Visų pirma tai reiškia žmogui ne tiek prigimties, kiek santykio pasikeitimą. Žmogus pasilieka kūrinys, o Dievas — Kūrėjas. Tačiau Dievas, gimdydamas žmogų, pakeičia su juo savo santykius: iš kūrinio ir kūrėjo santykių pasidaro tėvo ir sūnaus santykiai.

Ar tai yra mažai, ar daug? Norint suprasti santykių reikšmę gyvenime, reikia studijuoti moderniąją sociologiją, filosofiją, net marksizmą. Pagal marksizmą, visų žmonių galvosena kuria santykiai. Gaila, kad tie santykiai yra tik ekonominiai ir kovos santykiai darbo klasės su kapitalu. Sartre filosofija išskiria santykių ontologiją iš buvimo ontologijos ribų. Jam yra kas kita *būti sau* ir *būti kitam*. Totalistinė sociologija liudija, kaip skaudžiai žmogus pasijunta, kai jo santykiavimas yra iš šalies manipuluojamas be jokio atsižvelgimo į jį. Mums šia proga tų reiškinių suminėjimas yra reikšmingas dėl to, kad įsisąmonintume, jog santykiavimas neša žmogui laimę ar nelaimę.

Ką reiškia iš tikrųjų gimti iš Dievo? Norėdami išsiaiškinti šį didingumą, pirmiausia atsistokime tinkamoje aukštumoje kaip Dievo kūriniai. Ką reiškia būti Dievo kūrinium? Tai reiškia labai daug. Tai padeda suprasti ir Sartre. "Jis [Dievas] paties būtinumo yra verčiamas būti manim pačiu, kad galėtų suvokti mane be tarpininko ir nepaprastai akivaizdžiai..." (Being and Nothingness, 232 psl.). Iš tikrųjų tik tada Dievas galėjo mane sukurti, kai jis mane pilnai suvokė. Šatre mano, kad, kūriniumi tapus savaimingu aš, jo ryšys su kūrėju yra prarastas. Jis rašo: "Savo kūrybiniame veiksmė aš įžvelgiu pačią gelmę to, ką aš sukuriu, nes, ką aš kuriu, yra aš. Bet ką aš sukuriu, tai atsistoja prieš mane, užsidarydamas savyje, savo objektyvumo teigimu". Dėl to Sartre savo, kaip kūrinio, santykius

A. Grigaičio nuotr.

su Dievu taip aptaria: "Jeigu sukūrimas yra mano kilmė ir jeigu aš esu užsidaręs nuo Dievo, tai toliau niekas daugiau mano egzistavimo Dievui negarantuoja". Čia Sartre klysta, nes Dievas savo santykio su manimi nėra praradęs po to, kai jis mane sukūrė.

Taigi būti Dievo kūrinium jau savaime reiškia labai daug. Sartre galvojimo pradžia yra naudinga išlaisvinti kūrinio būklę iš to pažeminimo, į kurį jis yra patekęs.

Šiais laikais daug kas nenori ieškoti žmogaus kilmės Dieve, bet tenkinasi studijavimu klausimo, iš kurio gyvulio yra išsivystęs žmogaus kūnas. Mūsų darbui darantis vis mechaniškesniam ir nuasmenintam, panašų nuasmenintą pobūdį priskiriame ir kuriančiam Dievui. Tačiau Dievas savo kūrinio neišsižada, suteikdamas jam panašumą į save. Deistų filosofijos pažiūra, kad Dievas, sukūręs pasaulį, jo yra išsižadėjęs, palikdamas jį savo likimui, atspindi Sartre galvosenoje. Bet kuo tada skiriasi gimimas iš Dievo, jeigu ir buvimas jo kūriniu reiškia tokį didelį artimumą su juo? Tai yra klausimas, kurį mums kelia čia svarstoma šv. Jono Evangelijos eilutė.

Visų pirma pasvarstykime klausimą, ką reiškia gimti "iš kraujo, iš kūno norų ir iš vyro norų". Gimimo sąvoka dar nėra sudominusi filosofų. Juos yra sudominusi medžiaga ir kūryba iš jos, bet jų dar nėra sudominusi nei kūno sąvoka, nei gimimo sąvoka. Tiesa, Darvinas buvo susidomėjęs gimimo problema. Jį domino ryšys tarp įvairių gimimų. Jam rūpėjo nustatyti, ar tie gimimai turi kokią nors vieningą kryptį, ar čia vyksta kokia evoliucija. Tačiau jis nesusitelkė prie atskiros gimimo ir nesvarstė, kas tai yra per faktas, kokių pasekmių jis turi gimdančiam ir gimstančiam. Negalima nepastebėti, kad gimdymas žmogiškoje prigimtyje turi tam tikrą beasmeniškumo bruožą, ką pasako ir Jonas, kalbėdamas apie kraujo norą ir vyro norą. Žmogiškasis gimdymas yra daugiau impulso reiškiny. Tačiau gimdymas nėra vien tai. Jame pasireiškia ir žmogaus protas bei valia. Dėl to Jonas kalba apie vyro norą ir valią.

Ką reiškia gimimas Dieve? Trejybinės teologijos studijos moko, kad gimdymas, vykstaš Dieve, yra pažinimas. Dievo Sūnus yra paties savęs Dievo pažinimas. Ir žmonių kalbose mes sutinkame tą pačią logiką. Pvz., lotynų kalboje ir žmogaus pradėjimas, ir pažinimo turinys išreiškiamas tuo pačiu žodžiu "conceptio". Ta pati šaknis vartojama ir anglų kalboje ta pačia dvilype prasme — "to conceive". Sanskrito ir jai giminingoje baktarų kalboje žodis "vaikas"

LIETUVIŠKI PAPROČIAI. BALANDIS

DANUTĖ BINDOKIENĖ

Velykas Lietuvoje iškilmingiau švęsda-vo, negu Kalėdas, todėl šventėms pasiruošimas ir jų papročiai daug sudėtingesni bei gausesni. Reikia prisiminti, kad Velykoms pasiruošimas buvo pradėtas su Pelenų diena. Daug meldėsi ir pasninkavę, žmonės ypač laukdavo Kristaus Prisikėlimo šventės, juo labiau, kad Velykos ženklino pavasario pradžią.

Jau didžiąją savaitę buvo stengiamasi atlikti daug darbų ir veiksmų, kad būtų užtikrintas geras pavasario ir vasaros oras, gausus derlius ir visokios kitokios būtinos gėrybės.

reiškia ir pažinimą. Tad atrodo, kad yra bendras žmonijos linkimas jungti gimimą su pažinimu. Kai dabar pereiname prie mus gimdančio Dievo, tai turime suprasti, kad Dievas, mus gimdydamas, mumyse atpažįsta tam tikrą savo aspektą. Žinoma, tas aspektas buvo Dievo pažintas ir tada, kai jis mus kūrė, bet, mus kuriant, Dievo veikimas ėjo iš Dievo į tai, kas nėra Dievas, o mus gimdant, Dievas tai priima, kaip kažką savo, atskiru ir pozityviu veiksmu.

Ką tai praktiškai reiškia žmonių gyvenime? Visų pirma reikia pastebėti, kad tarp Dievo kūrimo ir gimdymo nėra prieštaravimo. Ir kurdamas žmogų, Dievas kuria jį į save panašų. Tačiau jeigu Dievo kūrimas yra jo pasireiškimas šalia savęs, tai Dievo gimdymas yra greičiau priešingas veiksmas. Gimdydamas žmogų, Dievas jį lyg į save priima.

Antra vertus, mes pilnai nežinome, ką reiškia būti gimusiam iš Dievo, panašiai kaip kūdikis, būdamas motinos iščiose ar iš jų išeidamas, neturi supratimo, ką reiškia būti gimusiam iš žmogaus. Tiesa, kalbant apie dievišką gimimą, reikia pripažinti, kad apie jį daug daugiau žinome, negu gimstantis kūdikis. Daug ką dar sužinosime dan- guje.

Did. ketvirtadienį, penktadienį ir šeštadienį reikia vengti bet kam ką skolinti, nes nesiseks gyventi. Sakoma, kad su paskolintu daiktu skolininkas išsineša iš tų namų laimę. Did. ketvirtadienį visi stengdavosi išsimaudyti (arba bent pasinerti) upėje, ežere, net baloje, tai kūnas bus švarus, nekils spuogai, votys; jeigu prieš saulėtekį nusiprausi veidą, tai jis bus švarus, nepuoguos; jeigu niekam nematant nusitirinsi veidą sniegu, tai saule vasarą neįdegsi, nebus ant veido jokių dėmelių. Did. ketvirtadienį taip pat valomi visi namai, nes tuomet visus metus bus lengva švarą palaikyti. Jeigu sode nuo obelių nupjaustomos sausos šakos Did. ketvirtadienį, tai kirminai negraus obuolių; visą dieną, visus darbus dirbant ir net vaikščiojant, reikia labai skubėti, tai darbai labai seksis, laiku juos pabaigsi.

Did. penktadienį nešluojama, nevaloma, nedulkinama, nes "Jėzui akis gali užkrėsti"; tą dieną neskambia, kad ledai daržų neišmuštų, nemala, nes vasarą bus daug perkūnijų. Tačiau galima iš namų išvaryti svirplius ir kitokius vabalus, jeigu nueisi į kapines, parsineši smėlio ir pabarstysi ten, kur yra vabalų. Did. penktadienį merginos žiūri į veidrodį ir mato, už ko išteks. Vaikams draudžiama šūkauti, triukšmauti, lakstyti, nes "Jėzus mirė ant kryžiaus" ir gali jį prikelti, o tuomet visus metus vaikai bus neramūs, rėksniai, ligoti.

Did. šeštadienį sėjamos rūtos gerai auga ir ilgai neišnyksta. Kad į namus vasarą nelėktų musės, reikia iššluoti visus kambarius ir šiukšles išberti kaimyno žemėje. Did. šeštadienį žmonės parsineša iš bažnyčios šventintos ugnies, kurią išlaiko iki Velykų ryto, o tuomet ugnį neša aplink trobas, kad apsaugotų nuo gaisro. Šventinta ugnimi kurdavo krosnis Velykų pyragams kepti ir kitiems valgiams gaminti, o margučiams kiaušinius būtinai reikėjo virti šventinta ugnimi. Dar buvo tikima, kad uždegus šakaliuką šventinta ugnimi ir parūkius aplink trobas, jokia gyvatė nediris atšliaužti į sodybą.

Did. šeštadienį taip pat parsinešdavo šventinto vandens. Kai tik vanduo buvo

pašventinamas, žmonės skubėjo prisisemti į savo indus: kas pirmesnis prisisems, tam visus metus darbai seksis. Švęstą vandenį gerdavo nuo išgąščio, juo buvo pašlakstomi gyvuliai Velykų rytą, kad nesirgtų, pakrapinami trobesiai, kad perkūnas neuždegtų ir piktos dvasios išbėgiotų.

Didįjį šeštadienį dažydavo kiaušinius. Dažai būdavo pasigaminami namie, dažniausiai augalinės kilmės: svogūnų lukštai, beržų lapai, ramunėlės, juodalksnių žievė, šieno kratynys, rugiagėlių žiedlapiai (žinoma, džiovinti), burokai ir pan. Vaikams skirtus margučius paslėpdavo aplink trobas arba sudėdavo į specialius krepšelius. Juos vaikai rasdavo Velykų rytą ir tikėdavo, kad Velykų bobutė arba Velykė atveždavo.

Naktį iš Did. šeštadienio į Velykas daug žmonių budėdavo bažnyčioje, laukdami Prisikėlimo. Bažnyčiose buvo įrengiamas Kristaus karstas, kai kur net su "romėnų" kareiviais-sargais. Jeigu į Prisikėlimą buvo važiuojama, o pakeliui pirmiausia sutinkama moteris, tai reiškė, kad kelionėje atsitiks nelaimė. Nelaimės išvengti buvo galima tik grįžtant tuo pačiu keliu atgal ir į bažnyčią važiuojant kitu keliu...

Velykų rytas buvo ypatingas. Žmonės tikėjo, kad net saulė tekėdama iš džiaugsmo šoka arba supasi ir keičia spalvas (dažniausiai: žalia, mėlyna ir raudona). Panašus tikėjimas randamas daugelyje Europos tautų. Dar prieš saulės tekėjimą galima atlikti daug įvairių veiksmų, kurie užtikrins gerus, sveikus, laimingus metus. Pvz.: išsiprausti upėje, tai visus metus būsi švarus (be spuogų, vočių, niežų); parsinešti tekančio vandens namo ir tuo vandeniu kasdien praustis, tai visus metus nesirgsi; atskelti dar saulei netekėjus, kai visi kiti miega, nuogai esant iššluoti trobas ir šiukšles išpilti ant kaimyno žemės, tai nebus namuose blusų ir pelių. Šiukšles reikia nešti taip pat nuogai ir saugotis, kad kas nepamatytų, kitaip — burtai neveikia.

Labai magiškas metas yra Velykų ryto procesija apie bažnyčią. Mergaitė, kuri tais metais nori ištekėti, procesijos metu turi

A. Grigaičio nuotr.

melstis į šv. Antaną ir prieš "amen" pasakyti savo prašymą, tai ir išsipildys. Jei nori nematyti vaiduoklių, raganų, gyvačių, tai procesijos metu reikia kalbėti 5 (kitur 7, 9) poterius ir pridurti: "Kad jokių bjaurybių nematyčiau". Einant apie bažnyčią, žiūrėti, iš kurios pusės vėjas pučia, nes pagal tai galima nuspėti ateinančios vasaros orą: vakarų vėjas žada lietingą vasarą, pietų — bus sausra, šiaurys — šalta, rytys — gera, maloni vasara.

Pasibaigus pamaldoms ir kunigui pašventinus velykinius valgius (Amerikoje jie šventinami Didįjį šeštadienį), visi — važiuoti ir pėsti — skuba kuo greičiausiai namo. Kas kitus pralinks, tam darbai ir viskas tais metais gerai seksis.

Grįžę namo, valgo velykinius pusryčius, pradedant šventintais valgiais. Buvo tikima, kad šeimos nariai, paragavę šventintų velykinių patiekalų, bus geri, dori žmonės, tarpusavy gražiai visus metus sugyvens, o namuose bus taika ir ramybė. Pirmiausia daužomi ir valgomi margučiai. Kai kuriose Lietuvos vietose šeimnininkė nulupa pirmąjį kiaušinį, supjausto dalimis ir duoda kiekvienam šeimos nariui. Buvo sakoma, kad bėdoje reikia prisiminti vardą, su kuo Velykose kiaušinį valgei, tai tas žmogus tikrai pagelbės. Jei paklystum miške ar kelyje, reikia tik atsiminti, su kuo per Velykas pirmą kiaušinį mušei ir valgei, tai kelią bematant rasi. Velykų pusryčių valgiai sūdomi tik pašventinta druska.

Kadangi Velykų valgiai yra pašventinti, jų likučių neišmeta. Margučių lukštai rūpestingai surenkami ir sudeginami krosnyje. Tai daroma, kad pavasarį greičiau pašalas išeitų iš žemės, greičiau pradėtų želti jauna žolė, skleistis pumpurai, kad lengvai iš kiaušinių ristųsi naminiai paukšteliai. Margučių lukštus ir įvairių mėsų kaulus pakasdavo daržuose ar dirvose, kad pelės pasėlių negrauztų, ledai neišmuštų, amaras nepultų, piktžolės neaugtų. ..

Nors vaikams margučių atneša Velykų bobutė, bet jiems pirmąją Velykų dieną leidžiama kiaušiniuoti, t.y. eiti pas kaimynus, kurie duoda bent po vieną margutį. Margučiai vėliau ritinėjami arba daužomi. Kieno kiaušinis tvirčiausias, tas ilgiau gyvena. Kai kurie gudruoliai mėgindavo pasidaryti "nedūžtančius" margučius, išpūsdami nevirtą kiaušinį iš lukšto ir pripildydami jį derva, vašku, smėliu ar pan. Kas nori turėti ypatingą laimę kiaušinių ritinėjime, reikia sugauti pirmą pamatytą peteliškę ir įsidėti į kepurę. Senais laikais margučius ritinėdavo tik vyrai ir berniukai. Merginoms tas užsiėmimas buvo laikomas netin-

kamu (panašiai, kaip ir kortomis lošti), tačiau merginos parūpindavo savo patinkamiems vyrams margučių.

Pirmąją Velykų dieną buvo taip šventa, kad jokio darbo nedirbdavo, net svečiuotis nebuvo galima. Pirmą dieną atėjęs svečias atneša nelaimę. Tik vaikams buvo leidžiama nueiti pas kaimynus ir pakiaušiniauti.

Antroji Velykų diena skirta pasisvečiomimams, šokiams, dainavimui, pasisupimui sūpynėse. Žmonės sakydavo, kad trečioji Velykų diena yra tinginiavimui pašvęsta. Tą dieną negalima dirbti lauko darbų, nes ledai vasarą javus išdaužys; tai "ledų diena". Nors nėra oficiali šventė, bet stengiamasi nejudinti žemės, ar iš viso į laukus nevaikščioti. Jeigu laukai koku nors būdu sujudinami, ledai-kruša padarys daug nuostolio.

Žinoma, čia suminėta tik maža dalelė visų velykinių burtų ir papročių, kurie buvo žinomi įvairiose Lietuvos vietovėse. Reikia atsiminti, kad lietuviai buvo giliai religingi ir Velykas švęsavo su tinkamu jų reikšmės supratimu. Daugelis burtų buvo pasilikę nuo neatmenamų, pagoniškųjų laikų, kai reikėdavo permaldauti žemės dievus ir deives, nuvaikyti įvairius kenkėjus, kurie tykojo ateinančių metų derliaus. Vėlesniais laikais retas tais burtais tikėjo. Žmonių pažiūra į burtus ir jiems panašius papročius buvo maždaug tokia: padės ar nepadės, bet tikrai nepakenks..

JURGINĖS

Šv. Jurgis (balandžio 23 d.) laikomas ypatingu gyvulių, o ypač arklių globėju. Kadangi Lietuva buvo žemės ūkio kraštas, šventiesiems, kuriuos liaudis laikė derliaus arba naminių gyvulių geradariais, buvo rodoma daug pagarbos ir meilės.

Per Jurgines gyvulius geriau pašerdavo, niekad nemušdavo; su arkliais nebuvo dirbama, nes tai jų šventė. Anksti ryte arkliai buvo maudomi, kad būtų gražūs, o jeigu maudomi tekančiame vandenyje, tai gražiai žvilga. Jeigu Jurginių rytas žvaigždėtas, gerai veisis arkliai ir kiti gyvuliai. Jeigu šąla, sninga arba bent yra sniego ant žemės, sa-

A. Grigaičio nuotr.

koma, kad šv. Jurgis atjoja širmu žirgu, ir bus geri metai.

Šv. Jurgis taip pat laikomas vilkų valdytoju. Vilkai — tai jo kurtai. Atitinkamai elgiantis per Jurgines, vilkai galvijų, avių ar žmonių nepuls. Bažnyčioje buvo aukojamos aukos (dažniausiai maisto produktais), kad šv. Jurgis saugotų gyvulius.

Jurgines jau tikrai pavasario pradžia. Tuo metu į Lietuvą parlėkdavo gegutė. Buvo labai svarbu, girdint pirmą kartą gegutę kukuojant, turėti su savimi kiek pini-gų — tuomet visus metus turtingas būsi.

Iš istorinių versmių

Paulius Rabikauskas

2. NEKRIKŠČIONIŠKAS NEPAKANTUMAS IR KRIKŠČIONIŠKAS ATLAIDUMAS

Marksistai istorikai, bet ir kai kurie kiti, kai rašo apie senąjį Vilniaus universitetą, neiškenčia neprikaišioję jėzuitams, kad jie griebęsi smurto prieš klaidatikius, ruošdavę studentų išpuolius prieš jų šventoves, terorizavę jų bendruomenių vadus (plg. *Vilniaus universitetas*, Vilnius 1966, p. 31–33; įvairūs kiti, ypač J. Jurginio veikalai). Tie tvirtinimai dažniausiai remiami vienašališkais jėzuitų priešų priekaištais, bandančiais suversti kaltę ano meto universiteto vadovybei už visus mieste kilusius maištus,

Per šv. Jurgį šeimininkės tupdo vištas ant kiaušinių, svogūnus sodina, rūtas sėja (jeigu dar užakėja katino koja, tai rūtos bus vešlios ir garbanotos); kad liepos gražiai žydėtų, reikia Jurginių rytą pakabinti ant šakų baltą skarelę. Iki Jurginių negalima gręžti beržų ir klevų sulai leisti, arba bent iš vakaro indus apvožti, kad į juos sula netekėtų. Mat Jurginių naktį raganos suloje maudosi ir tokia sula galima apsiuodyti. Per šv. Jurgį merginos daro burtus, norėdamos sužinoti, už ko ištekęs.

ŠV. MORKUS

Tuoį po Jurginių, balandžio 25 d., švenčiama šv. Morkaus šventė, kuri taip pat turėjo ypatingos reikšmės žemdirbių lietuvių papročiuose. Jeigu šv. Jurgis globoja nami-

už visus studentų prasižengimus, nors jie būtų įvykę, vadovybei ničnieko nežinant.

To dar negana. Tokie istorikai visuomet nutyli ne mažesnius smurto veiksmus, kuriais klaidatikiai baugino ir kartais tiesiog provokavo katalikus. Anų laikų kronikose, aprašymuose, laiškuose galima užtikti nemaža žinių apie tokius nepakančių klaidatikų išsišokimus.

Vieną tokį atsitikimą, įvykusį Vilniuje 1574 m. rudenį, aprašo Vilniaus jėzuitų tų metų pranešimas (*Litterae Annuae*) į Romą, Petro Skargos, S.J. laiškas savo viceprovinciolui ir Vilniaus vyskupo laiškas Vilniaus vaivada. Tėvas P. Skarga, busimasis pirmojo Lietuvos universiteto rektorius, dar tik pusantrus metus gyveno Vilniuje, bet jau buvo visiems žinomas kaip garsus pamokslininkas ir uolus katalikybės gynėjas. 1574 metų vasarą ir rudenį jis taip pat pavadavo jėzuitų kolegijos rektorių S. Varševickį, kuris popiežiaus pavedimu turėjo vykti į Stockholmą pas Švedijos karalių. Rugsėjo 30 d., ketvirtadienį, pasibaigus mokinių disputams filosofijos klausimais, Skarga pavakare išėjo į miestą. Jį kvietė pas save Vilniaus vaitas (karaliaus patikėtinis) Augustinas Rotundas pasitarti kai kuriais labdarybės reikalais. Palydovu vice-rektorių pasiėmė jauną 23 metų klieriką

nius gyvulius, tai šv. Morkus rūpinasi dirvomis ir pasėliais. Žmonės neidavo Morkaus dieną į laukus dirbti, kad ledai pasėlių neišmuštų, kad kurmiai dirvų neišvagtų, kad visą vasarą laukų darbai sektųsi. Išimtis buvo tik morkų sėjimas: šeimininkės stengdavosi pasėti jas šv. Morkaus šventėje, nes morkos gerai auga. Jeigu lauke oras buvo sėjimui nepalankus, tai bent sėklas su žemėmis sumaišydavo.

Jeigu kaime buvo kryžius (o kryžiai buvo beveik visuose kaimuose), šv. Morkaus šventėje žmonės meldavosi ir giedodavo, kad Dievas per šventojo užtarimą duotų gerą derlių. Į bažnyčią nebuvo privaloma nueiti, bet kiekvienas žemdirbys stengdavosi savo laukus ir darbus pavesti šv. Morkaus globai.

Martyną Laščių, kuris tą rudenį kolegijoje dėstė gramatiką. Vaito namus pasiekė be jokio sunkumo. Ten ilgai neužtrukę, abu jėzuitai ėjo vėl miesto gatvėmis atgal į kolegiją. Bet vos tik praėjo nuo vaito kelis namus, iš vieno kiemo netikėtai išsoko ant arklių du raiteliai. Vienas jų, pamatęs einančius dvasininkus (abu vilkėjo ilgais drabužiais; Skarga, be to, buvo su kunigišku biretu), surėmė pentiniais arklių ir vienu šuoliu atsirado prie dviejų pėsčiųjų. Įsitvėręs kardo rankenos, pradėjo Skargą plūsti ir jam grasyti: "Tai tu čia, nedorėli, jėzuite, piktadary, gerų žmonių suvedžiojo! Galiu tave tuoj nugalabyti. Nebetoli ta diena, kai nuręšime jūsų galvas kartu su tais biterais" (Jėzuitų archyvas Romoje, Germ. 154, fol. 239). Klierikas Laščius išsigandęs pabėgo šalin. Skarga dar bandė geruoju įtikinti raitelį, kad jotų savais keliais ir jį paliktų ramybėje. Bet tas, vis šūkaudamas ir tuos pačius keiksmus kartodamas, pradėjo besitraukiantį Skargą arkliu spausti prie namo sienos. Bejėgiam kunigui patyčiomis brūkštelėjo ranka per veidą. Pro namų duris, pro atvirus langus aplinkui sužiuro, kas čia dedasi, žydai ir kiti miestiečiai. Užpuolikas raitelis išsigando. Buvo jau betraukias kardą, bet pagaliau rėžė Skargai skambų antausį ir, spustelėjęs arklių, pranyko.

Fiziškai Skarga nedaug nukentėjo, išvengė sužalojimo, bet morališkai buvo padaryta didžiulė nuoskauda. Ne tik pažeistas bajoro orumas (Skarga buvo bajorų kilmės), bet ypač smogtas antausis katalikybei, kunigijai, vienuoliams jėzuitams. Paaikšėjo, jog užpuolėjas buvo Albertas (Vaitiekus) Seplevskis, Vilniaus vaivados, kalvinistų šulo ir jų visoje Lietuvoje globėjo, tarnas. Tiesa visi matė, kad Seplevskis buvo gerokai įkaušęs. "Neapsimoka dėl to kelti viešo skandalo" — galvojo Skarga. Kai sugrįžo į kolegiją, išgirdo, kad žinia apie tą nuotykią jau buvo jį pralenkusi. Po vakrienės reakracijoje jis saviesiems viską papasakojo. Vienintelė priežastis, už ką jam anas skėlęs antausį, buvusi ta, kad jis jėzuitas ir išpažįstas katalikų tikėjimą. Užtat tiesiog džiūgaujans ir negeidžias to antausio ir

pajuokos iškeisti į jokią kitą pasaulio teikiamą garbę.

Bet apie įvykį tuoj sužinojo ir miesto vaitas. Kitos dienos ankstų rytą jis atskubėjo pas vyskupą ir jam viską papasakojo. Šis, nieko nelaukęs, pasišaukė Skargą ir ėmė jam priekaištauti, kodėl tuoj pat nepranešęs apie tokią užgaulę. Susijaudinęs senelis vyskupas čia pat parašė laišką Vilniaus vaivada Mikalojui Radvilui, kuris tą savaitgalį buvo išvykęs į savo dvarą Jašiūnuose. "Tarsi aštriu kalaviju perverta ir kraujuojančia širdimi", — rašo vyskupas, pranešęs "tam, kuris yra aukščiausias autoritetas", apie įvykusį nusikaltimą. Vaivada dar tą pačią spalio 1 dieną atsakė vyskupui, jog ir jam "ne mažiau skauda širdį dėl to netikėto atsitikimo, kad [Skarga] turėjo nukentėti nuo žemo luomo ir dar nusigėrusio žmogaus". Toliau rašo: "Galiu drįsti tvirtinti, kad T. Skarga tam nedavė jokios dingsties". Pažadėjo "su tuo apsilakėliu tinginių" (cum isto bibaci nebulone) taip pasielgti, kaip to reikalaus nešališkas teisingumas.

Sekmadienį vaivada sugrįžo į Vilnių ir kitą dieną jau buvo pas vyskupą. Matyt, nusikaltėlis pajuto, kad jam gali negerai baigtis. Lydimas būrio Radvilo dvaro tarnų ir kelių katalikų, jis prisistatė į kolegiją. Puolė vicerektoriui į kojas, su ašaromis maldavo dovanoti: buvęs girtas ir nežinojęs, su kuo turįs reikalą. Tikino prisiimsias kiekvieną bausmę, kokią tik nukentėjusis norėsias jam paskirti. Skarga iš jo nieko nereikalavo, net sakė, kad jei toks antausis neižleistų Dievo ir nepapiktintų žmonių, už jį tiktai dėkotų. "Neskundžiu tavęs, — tęsė Skarga, — nei vyskupui, nei vaivada; visą kaltę tau dovanoju". Tai sakydamas, priėjo prie kaltininko, jį apkabino ir pabučiavo jam į kaktą. Jį ir visus kitus išeinančius mandagiai palydėjo iki kolegijos durų.

Jėzuito Skargos santūri laikysena apsugojo miestą nuo galimo aštraus susirėmimo tarp katalikų ir klaidatikų. Nes nedaug teikėjo, kad kerštas užvirtų ir sprogtų. Juk jau buvo pajudėję aukščiausieji sostinės pareigūnai: vaitas, vyskupas, vaivada. Kitais

Kapituliacija ar kova

Juozas Vaišnys, S.J.

Tėvai, mokytojai, jaunimo auklėtojai dažnai nusiminę pasako: "Stengėmės, kovojome, bet pagaliau buvome priversti kapituliuoti". Ši beviltiška kapituliacija vyksta įvairiuose kovos frontuose.

Visi tėvai, be abejo, nori, kad jų vaikai būtų pavyzdingi visais atžvilgiais. Nesigaili pinigų, juos leisdami į geras mokyklas, kad gautų kaip galima geresnį išauklėjimą. Kartais gana toli juos veža į jaunimo organizacijų susirinkimus, į tautinių šokių repeticijas, į muzikos ar baletų pamokas. Tikrai čia galima prisiminti Šv. Rašto žodžius: "Ką dar galėjau padaryti ir nepadariau?" (Iz 5, 4). Bet, nežiūrint tų visų pastangų, tėvų viltys neretai sudūžta — vaikai neužauga tokie, kokių buvo tikėtasi: nutolsta nuo lietuviybės, girtuokliauja, vartoja narkotikus, neina į bažnyčią, užmezga nepageidautinas draugystes. Atrodo, nuoširdžiausios tėvų pastangos neatnešė jokių gerų rezultatų, viskas veltui. Tėvams nieko daugiau nebelineka, tik nuleisti rankas — kapituliuoti.

atvejais, kai panašios provokacijos paliesdavo greitai užsidegančius ir atlaidume neužsigrūdinusius jaunuolius, pasitaikydavo ir apgailėtinų smurto veiksmų. Ir istorikui neleistina teisti, remiantis tikrai vienos pusės liudijimais. Audiatur et altera pars!

Dokumentaciją apie čia aprašytą įvykį galima rasti: Jėzuitų archyve Romoje, Pol. 50, fol. 54r ir knygoje: Listy ks. Piotra Skargi T J z lat 1566-1610, išl. J. Syganski, Krokua 1912, p. 64-71.

Tėvai laužo galvas, svarsto, kokios galėtų būti tokio nepasisekimo priežastys, kas čia kaltas, kur jų auklėjimo metodai nebuvo tinkami. Atsakymą ne visuomet lengva surasti. Mat auklėjimo menas toks sunkus ir kompliktuotas, kad kartais tik nuo vienos mažos klaidelės gali viskas pakrypti nepageidaujama linkme.

Per daug laiko užimtų nagrinėti įvairiausias galimas priežastis. Paminėsime tik vieną, turbūt dažniausiai pasitaikančią — tai tas pereitame šio žurnalo numeryje primintas dvigubas standartas, pavyzdžio stoka, kai vienaip mokoma, kitaip daroma.

Pažinojau vieną inteligentišką šeimą. Abudu tėvai su akademiniiais laipsniais, dalyvavo visuomeniniame gyvenime, vadovavo organizacijoms. Turėjo juodu du vaikus: berniuką ir mergaitę. Abudu buvo gabūs studentai, aktyviai dalyvavo jaunimo organizacijose — buvo tėvų džiaugsmas ir viltis. Deja, vos baigę universitetą, sukūrė nelietuviškas šeimas, visiškai atitrūko nuo lietuviško gyvenimo ir net tuo didžiavosi. Tėvai, žinoma, negalėjo suprasti, kokia čia galėjo būti priežastis, kur buvo klaidingas jų auklėjimas. Jie nusiminė, nuleido rankas — kapitulioavo.

Man toji priežastis buvo gana aiški. Man teko toje šeimoje dažnokai lankytis, bendrauti, išsikalbėti. Tėvai labai dažnai prie savo vaikų kritikuodavo, apkalbėdavo, niekindavo mūsų visuomenės veikėjus ir organizacijų vadovus. Nors, kaip minėjau, tėvai dalyvavo lietuviškoje veikloje, bet labai dažnai prisipažindavo, kad jiems daug maloniau bendrauti su kitataučiais, nes jie esą kultūringesni, įdomesni ir protingesni už lietuvius. Iš tėvų pasakojimų vaikai buvo susidarę savo nuomonę apie buvusią Lietuvą: ten buvusi santvarka, labai panaši į Vokietijos nacių. Tad daugiau čia aiškinti turbūt nereikia. Kiekvienam bus pakankamai aišku, dėl ko vaikai nuėjo tokiais keliais, dėl ko jie nutolo nuo lietuviybės. Juos patstūmėjo tėvų pavyzdys.

Tą pat galima pasakyti ir apie religiją. Dažnai tėvai skundžiasi, kad vaikai nustojo

melstis, metė bažnyčios lankymą, daugiau nebepraktikuoja religijos. Dėl ko? Juk tėvai teisinasi, kad leidžia vaikus į katalikiškas organizacijas, į katalikiškas mokyklas, tad kas čia kaltas, kad jie nutolo nuo religijos? Tikrai tėvai nekaltina savęs, nes jie stengėsi, tiek vis vertė vaikus melstis, eiti į bažnyčią, bet visos pastangos veltui, tad reikėjo kapituluoti.

Čia vėl pažvelkime, ar tėvų mokymas, raginimai, pastangos ėjo ranka rankon su jų pavyzdžiu. Vienoje lituanistinėje pradžios mokykloje tikybos mokytojas paklausė vaikus, kiek iš jų sekmadieniais eina į bažnyčią. Pakilo tik kelios rankos. Tada jis paklausė kitus, dėl ko jie neina. Pasiteisinimas buvo maždaug toks: tėveliai šeštadienį kur nors svečiuojasi, baliavoja, labai vėlai grįžta namo, tai sekmadienį ilgai miega ir jų nenuveža į bažnyčią. Taip, tėvai nenuveža, o vaikai patys negali į bažnyčią važiuoti, nes jie dar per maži, dar neturi teisės vairuoti automobilio. O kad ir paaugę neina į bažnyčią, tai visiškai suprantama: jeigu pirmiau tėvai jų neveždavo ir patys neidavo, tai dėl ko dabar vaikai turėtų eiti? Tėvų žodžiai ar raginimai čia nuo vaikų atsimuš kaip žirniai nuo sienos, nes jie nebus paremti tėvų pavyzdžiu. Šiuo atžvilgiu vėl tėvams nieko daugiau nebeliks — tik kapituluoti.

Apie panašias kapituliacijas dažnai kalba ir lituanistinių mokyklų mokytojai, ir jaunimo stovyklų vadovai. Pradžioje lituanistinėse mokyklose ir jaunimo stovyklose vis būdavo primenama jaunuoliams, kad čia kalbama tik lietuviškai. Tada iš tikrųjų ir būdavo kalbama daugiau lietuviškai, bet ilgainiui į tuos mokytojų bei vadovų įsakymus ir patarimus vis mažiau ir mažiau būdavo kreipiama dėmesio. Vis dėlto bent tada, kai arti būdavo mokytojas ar vadovas, vaikai stengdavosi kalbėti lietuviškai. Daugelis mokytojų ir vadovų, matydami, kad jų įsakymai ir raginimai daugelio nevykdomi, nutarė kapituluoti ir daugiau jau beveik neragindavo.

Manytume, kad čia buvo kapituluota be reikalo. Dabar jau gal būtų sunkiau atitaisyti padarytas klaidas, bet vis dėlto reikėtų

nuolat jaunimui priminti ir reikalauti, kad tiek lituanistinėse mokyklose, tiek jaunimo stovyklose būtų kalbama tik lietuviškai. Jaunimas turėtų pamažu įsitikinti, kad šiose vietose kalbama tik lietuviškai. Jeigu kas to nenori, tegul neina į lituanistines mokyklas, tegul nevažiuoja į lietuvių jaunimo stovyklas, bet pasirenka kitas, kur kalbama nelietuviškai.

Pirmiausia turėtų įsitikinti mokytojai bei vadovai, o paskui turėtų įtikinti ir jaunimą, kad tai yra labai labai svarbu. Jeigu tik šeštadieniais mokyklose per pertraukas su draugais visi stengtųsi kalbėti lietuviškai, jeigu per porą savaitių stovyklose būtų kalbama tik lietuviškai, tai ir auklėtojai, ir auklėtiniai įsitikintų, kokią didelę pažangą galima padaryti. Mes tai sakome iš praktikos. Pavyzdžiui, vasaros lituanistikos seminaruose, kurie šiais metais bus jau dvyliktą kartą, kalbama tik lietuviškai. Taip buvo pradžioje griežtai nustatyta, paskui nebuvo prileidžiama jokių išimčių, ir dabar tik lietuvių kalbos vartojimas čia tapo savaime suprantamas dalykas. Jeigu pirmą kartą atvykusieji iš pradžių tuo nenori tikėti, tai antrą dieną jau būna visiškai įsitikinę ir prie reikalaujamos tvarkos prisitaikę. Po tų dvisavaitinių kursų ir patys studentai, ir lektoriai, ir studentų tėvai pastebi, kad kursantų lietuvių kalba žymiai pagerėjusi. Viena studentė po tų kursų net taip pasakė: "Kai dabar aš išeinu į gatvę ir išgirstu angliškai kalbant, tai man labai keistai atrodo".

Dėl vaikų nutolimo nuo lietuviybės ir nuo religijos kaltinome tėvus, kad jie neduoda vaikams tinkamo pavyzdžio, o dabar dėl vaikų nekalbėjimo lietuviškai lituanistinėse mokyklose ir jaunimo stovyklose kaltiname mokytojus ir vadovus, kad jie per greitai prarado viltį, per greitai kapituliavo. Reikėtų užmiršti visokias kapituliacijas ir pradėti iš naujo. Čia reikalinga ne kapituliacija, bet nuolatinė kova. Aišku, lengva nebus, geresnių rezultatų per vieną kitą kartą nepasieksi, bet nuolatinės pastangos nebeliks be vaisių.

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

DAINAVOS LEGENDA

"Daugel mūsų tėvynėje yra puikių ir gražių vietų, daugel yra šalių, kurios pagarsėjo senų tėvelių darbais, bet tarpe jų visų gražiausia ir geriausia Dainavos šalis" — rašė prieš daugelį metų V. Krėvė. Įsimylėjęs gimtąją Dzūkiją, rašytojas surado jai daug pasakantį pavadinimą — Dainava.

Alytaus rajono, Obelijos kolūkis — tipiška Dainavos dalelė su tokiais pat gamtos vaizdais, legendomis virtusia praeitimi. Darbštūs Dainavos kolūkiečiai moka šeiminkauti nederlinguose smėlynuose, priversiti savo žemę atiduoti viską, ką tik ji pajėgia. Nedaug tos ūkio žemės — šeši tūkstančiai hektarų. Bet kokia čia gamtos įvairovė! Išsibarstę kuproti kalnynai, miškeliai ir pelkutės. Rytinius pakraščius riboja Nemunas, vakaruose remiasi į Obelijos ežerą. Yra kur paklajoti akims ir mintims, yra kuo pasigrožėti ir ko pažiūrėti. Tame kalvų margumyne keturi piliakalniai stypso, iš kurių didžiausias — Želvos piliakalnis. Čia netoli Bobos akmuo, prie kurio nusižudė ponų nuskriausta baudžiauninkė. Kartuvių kalnas, Miško koplyčia ir daugelis kitų vietų. Visa tai suteikia šiai apylinkei dvasingumo.

Šių vietovių dzūkai, gyvendami vaizdingame krašte, išsiugdė sugebėjimą suprasti, įvertinti visa, kas juos supa. Kolūkiečiai, Miroslovo ir Pupažodžio mokyklų mokiniai uoliai ėmėsi darbo, kai kilo mintis pasodinti kolūkio parką. Šis parkas turėjo tapti ne vien botanikos želdynu, bet ir savaip apibendrinti dzūkų istoriją, gyvenimą

ir buitį. Septynių hektarų parkas pavadintas "Dainavos legenda" — vienintelis tokio pobūdžio Dzūkijoje ir turbūt visoje Lietuvoje. Šis parkas įkurtas Tolkūnų kaime. Parko vieta labai būdinga šių apylinkių kraštovaizdžiui. Raudonžemiu išpiltas parko takas juosia kelias kalvas, tarp kurių telkšo nedidelės pelkutės. Kalvos apaugusios pušaitėmis ir berželiais. Einant taku. dešinėje pusėje matosi tokios pat kalvos dirbamos žemės. Parke "apgyvendinti" Vinco Krėvės literatūriniai personažai. Juos iš ažuolo išdrožė Ipolitas Užkurnys. Čia galima pamatyti Perkūną. Vaivą ir Straublį. Susimąščiusį dainių, dainuojanti apie Dzūkijos senovę. Bobulę su anūkiu Antanuku, išmintingą skerdžių Lapiną, stovintį po šlamančiu medžiu, Gilšę, rymančią ant ežero kranto, Gugį su Kukiu — kaimo filosofus, besiginčijančius dėl gyvenimo prasmės. Pačiame parko centre pastatytas medinis V. Krėvės biustas, prie kurio susigūžęs paprastas dzūkelis, simbolizuojantis didžiulę rašytojo meilę Dzūkijos šilams, smėliui ir pačiam dzūkui, Parke išleistuvių dieną atminimui fotografuojasi abiturientai. Šeštadieniais renkasi jaunimas prie ažuolinio dainiaus. (Literatūra ir menas)

TRYPKIT, KLUMPĖS, KLUMPAKOJĖ

Klumpės klumpaitės. Lakuotos ir baltos, paprastos ir išdabintos ornamentais. Dešimtys jų porų surikiuotos telšiečio Jono Paulausko dirbtuvės lentynose. Nagingas Žemaitijos meistras artėjančiai dainų šventei daro 400 porų įprastinio apavo.

Padaryti geras klumpes jau nėra taip paprasta. Pirmiausia reikia rasti tinkamą medį. Geriausiai klumpėms tinka drebulė. Eina meistras pas miško kirtėjus, ieškodamas sveikų, tvirtų šio medžio kaladžių. Daug praeina valandų ir dienų, džiovinant medieną, drožiant ir skaptuojant. Daug užsakymų gauna Jonas Paulauskas. Jo išdrožtomis klumpėmis šoka daugelio meno kolektyvų šokėjai. Medinių klumpių pas Joną Paulauską prašė latvių, estų, gudų, kazachų meno saviveiklininkai, į savo programas įtraukę nuotaikingus lietuvių liaudies šokių. (Tiesa)

"Tiesa" džiaugiasi, kad apie Pasvalį per visą penkmetį kilo nauji vaikų lopšeliai darželiai. Prieš Naujuosius metus Jonavoje pastatytas lopšelis-darželis paskutiniame rajono ūkyje. Baigiamos statyti priešmokyklinės įstaigos Jurbarko, Šalčininkų, Varenos rajonų ūkiuose, Kaimo moterys turi geresnes sąlygas dalyvauti gamybinėje ir visuomeninėje veikloje. Gerėja vaikų idėjinis auklėjimas ir geresnis paruošimas mokyklai.

Tačiau ne visuose Lietuvos rajonuose suprantama priešmokyklinių įstaigų svarba. Kai kuriuose ūkiuose lopšeliams-darželiams neskiriamas reikiamas dėmesys, lėti statybos tempai. Vilniaus rajone iki šių metų pradžios turėjo būti atidaryti septyni vaikų lopšeliai-darželiai, o pastatyti tik trys. Neįvykdė savo įsipareigojimų Zarasų rajonas — laiku nepastatė dviejų darželių. Atsilieka Prienų, Mažeikių, Vilkaviškio rajonai. Dažnai pasitaiko, kad nauji darželiai ilgai stovi be šeiminių. Paskirta vedėja laukia metus, kol bus sutvarkytas lopšelis-darželis. Statybų kokybė menka. Kai kurie ūkiai nuėjo lengvesniu keliu — priešmokyklinės įstaigas įrengė nepatogiose, netinkamose darbui patalpose. Širvintų rajone iš trylikos kaimo lopšelių-darželių tik trys pastatyti nauji. Kiti pritaikintose patalpose neatitinka sanitarinių normų. Kaimuose auga vaikai nemažai, bet darželius lanko nedaugelis. Viena priešasčių — gyventojai dar nepakankamai suvokia priešmokyklinio auklėjimo svarbą. Nelanko vaikai lopšelio-darželio dar ir todėl, kad gyvena toliau nuo ūkio centro. Vaikus reikia pavėžėti. Tačiau ne visuose ūkiuose taip daroma. Naujai pastatyti darželiai apytušti. "Tiesa" sako, kad vaikai lopšelis-darželis — komunistinio auklėjimo židinys. Čia ir yra tikroji priežastis — neleisti vaiko į darželį — lopšėlį, kad jo neišauklėtų komunistu.

GRIPŲ EPIDEMIJA LIETUVOJE

"Tiesa" šaukia — saugokimės gripo! Rašoma, kad vasario pradžioje kai kuriuo-

se Lietuvos miestuose staigiai padaugėjo gripu sergančių žmonių. Pirmiausia pradėjo sirgti klaidėdėčiai, vėliau — vilniečiai. Šiuo metu gripas greitai veržiasi ir į kitus didesnius miestus ir į kai kuriuos artimesnius rajonus. Kol kas mažiausiai serga Kaune.

Gripu serga ir kaimyninių respublikų miestų — Rygos ir Minsko gyventojai.

Virusologiniai tyrimai rodo, kad gripą sukėlė "A" virusas. Sergant šio viruso sukeltu gripu, staigiai pakyla temperatūra, maudžia raumenis. Sloguoti ir kosėti mažai vaikai pradeda ligos pradžioje, o suaugusieji — antrą trečią ligos dieną. Kol kas gripu sergama nesunkiai. Į ligonines paguldyta nedaug ligonių. Priešmokyklinėse įstaigose serga nedaug vaikų, tačiau mokyklose gripas paplito. Ypač daug serga mokytojų ir gydytojų.

Šiandien prieš gripą kovoja visų specialybių gydytojai bei vidurinis medicinos personalas. Vykdomieji komitetai paskyrė daugiau automobilių, kad medikai spėtų lankyti ligonius namuose. Pasirūpinta, kad vaistinėse būtų pakankamai vaistų. Pakeistas vaistininkų darbo metu poilsis. Vaikų ligoninės ir kūdikių namai aprūpinti tam tikrais dalykais nuo gripo. Sunkesniems ligoniams gydyti ligoninėse atidaryti papildomi skyriai. Dažniau bus dezinfekuojamos priešmokyklinės vaikų įstaigos. Gali prisieiti nutraukti mokyklų darbą. Imamasi priemonių prieš epidemiją teatruose, transporte ir kitose žmonių susibūrimo vietose. Gripo "A" virusas prieš kelerius metus jau buvo, tad manoma, kad šis ligos pakilimas bus nesunkus ir neilgas.

Patarimas apsisaugoti nuo gripo yra vengimas tiesioginio ir artimo kontakto su ligoniu. Pajutus pirmus negalavimo požymius, kuo greičiau reikia kviesti gydytoją. Būtina išgulėti izoliuotam namuose nors pirmąsias penkias ligos dienas.

LIETUVOS VASARVIETĖS GRAŽIAUSIOS EUROPOJE

Žmonės sako: kas moka ilsėtis, tas moka ir dirbti. Vieniems žmonėms poilsis — išvažiavimas į sniegu spindinčius kalnus, ki-

tiems — kelionės po svetimas šalis, o tretieji ieško ramybės ir poilsio bei sveikatos savaime krašte. Praleisti atostogas Lietuvoje ilgai galvoti netenka — vasarą daug kas važiuoja į Palangą ir Neringą. Rudenį visi važiuoja į Druskininkus ir Birštoną.

Jei pavargę nervai ir žmonės pasiilgę ramybės, keliauja į Druskininkus. Druskininkai — Lietuvos kurortų senelis. Senovinėse graviūrose galima pamatyti, kaip čia kadaise į kubilus gydomąjį purvą krovė, o paskui į tą purvą sodino ligonius. Druskininkuose šitaip gydoma jau nuo aštuonioliktojo amžiaus. Nedaug kas pasikeitė ir šiandien. Manoma, kad šie purvu ir mineraliniu vandeniu gydymo būdai neduotų tiek vaisių, jei šis miestas nebūtų žalioje pušynų jūroje, šalia melsvo Nemuno vingio, ir pro jį netekėtų srauni Ratnyčėlės upelė. Dar daugiau žmogui gydymo būdai padeda, kai jis įsikuria jaukiose sanatorijose bei poilsio namuose — "Dainava", "Draugystė", "Pušynas", "Eglė", "Vilnius", "Lietuva", "Nemunas", "Saulutė" ir daug kitų. Šios sanatorijos veikia ištisus metus ir ligonį nuo pat pirmo žingsnio lydi medikų globa. Druskininkuose yra didžiausia Europoje vandens gydykla, kurios vandens ir purvo voniomis gali pasinaudoti tūkstančiai ligonių.

Vakare, kai pro žalią pušynų skarą dar krenta paskutiniai saulės spinduliai, poilsiautojai išeina pasivaikščioti Saulės taku. Tiltukai, pavėsinės, suoleliai, iš medžių šakų ir šaknų padaryti pasakų veikėjai liudija apie žmogaus ir gamtos draugystę. Šito išmoningo tako kūrėjai — Druskininkų miškininkai. Gydytojai tvirtina, kad čia jie atvėrė dar vieną sveikatos šaltinį. Vasarotojus gerai nuteikia Druskininkų — M. K. Čiurlionio miesto kultūrinė aplinka: koncertai ir parodos.

Po Druskininkų antrasis pagal amžių — Birštonas. Apie Birštoną jau plačiai buvo pasklidęs garsas 19-me amžiuje. Jo mineralinis vanduo ir vonios gydo judėjimo organus, virškinimo, kraujotakos ir daugelį kitų susirgimų. Čia akį veria Nemuno vaizdai, aukštas Vytauto kalnas, nuo kurio matyti aplink žaliuojantieji miškai, kaip kyla į aukš-

tą padangę sklandytojai, kurie įsirengę savo namus čia pat prie miesto. Pušyne išbarstyti Birštono namai, sanatorijos, žemdirbių pensionas. Kurortas nėra didelis, jame kasmet gydomi apie 15 tūkstančių žmonių.

Pačios mėgstamiausios vasaravimo vietos, be kurių aplankymo dažnas Lietuvos gyventojas neišsivaizduoja vasaros: Palanga, Neringa, pajūrio kopos ir pušynai, jūros vanduo ir baltas smėlis. Čia pilna žmonių ne tik karštą vasaros dieną, bet taip pat jau orui atvėsus. Palangoje vasarotojų skaičius jau peršoka pusę milijono. Vien tik gydymo ir poilsio įstaigos per metus aptarnauja 150 tūkstančių žmonių. Vasaromis Palangoje lankosi daug kaimo žmonių, kurių apsistojimo vietos — tai "Agila", "Aukšinės kopos", "Gintaras", "Dobilas". "Linai" yra Vanagupėnuose, netoli Palangos, kuriame įrengtas jūros vandens baseinas veikia vasarą ir žiemą.

Pastaraisiais metais iš poilsio vietos Palangos pajūris tampa gydymo vieta. Tyrinėjama, kokią įtaką saulė, jūros vanduo ir pajūrio klimatas turi žmogui. Kaip panaudoti gamtos dovanas žmogaus sveikatai gydyti.

Niekur kitur Europoje nerasi gražesnės padangės, kur savo architektūra, švara ir grožiu spindi Druskininkai, Birštonas, Likėnai, Palanga, Neringa ir dar dešimtys nepaminėtų vietovių, pasipuošusių ežerais, pušynais ir baltu smėliu. (Mūsų gamta)

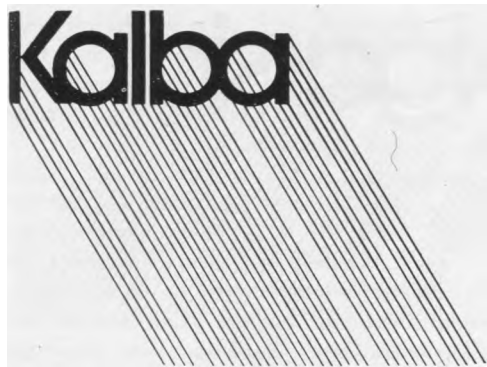
TRUMPAI

* Ornitologinė stotis Ventės rage buvo įsteigta 1929 m. Žiedavimo metodu tirti paukščių migraciją reguliariai pradėta Lietuvoje 1925 metais.

* Pirmasis Lietuvoje ligoniui kraują perpylė chirurgas Vladas Kuzma 1923 m. Kauno universiteto chirurgijos katedros vedėjas prof. V. Kuzma (1892-1942) išrado originalų skrandžio operavimo būdą. Garsusis chirurgas per savo gyvenimą padarė apie 20 tūkstančių operacijų.

* Pirmąją lietuvišką meteorologijos vadovėlį išleido I. Končius 1923 metais.

("Mokslas ir menas")

Skyrių tvarko JUOZAS VAISNYS, S.J.
Patarėjas—PROF. PETRAS JONIKAS

KALBOS TAISYMAI

pasiskolinti pas — pasiskolinti iš: Šia knygą pasiskolinau pas savo draugą. (=iš savo draugo).

pasitikėjimas kam — pasitikėjimas kuo: Aš tau (=tavimi) pasitikiu. Niekuomet nepasitikėk nepažįstamiems žmonėms (=nepažįstamais žmonėmis).

paveikti į ką — paveikti ką: Jo žodžiai labai į mane (=mane) paveikė.

pažinti — nevert. reikšmė "mokėti": Dėl nepakankamo lietuvių kalbos pažinimo (=mokėjimo) jis negalės to straipsnio išversti. Norint keliauti, labai naudinga žinoti (=mokėti) svetimas kalbas.

per ir pro. Prielinksnius *per* ir *pro* ne visos tarmės vartoja ta pačia prasme. Pvz.: Žmogus žiūri *per* langą. Suvalkiečiui šis pasakymas bus labai aiškus ir įprastas, bet kai kurių kitų tarmių žmonės jį supras visai kitaip — jie manys, kad tas žmogus žiūri *per* viršų lango. Jie šiuo atveju sakytų: Žmogus žiūri *pro* langą. Bet tokį pasakymą išgirdęs suvalkietis manytų, kad tas žmogus žiūri kur nors *pro* plyšį, esantį šalia lango. Ir viena, ir kita šių prielinksnių vartoseną bendrinėje kalboje yra leidžiama, bet vis dėlto labiau teiktina vartoti ne *per*, o *pro*: žiūrėti *pro* langą, įeiti *pro* duris ir pan. *Per* vartotina, pavyzdžiui, tokiais atvejais: eina *per* lauką, šoko *per* griovį, kalbėjosi *per* vertėją, girdėjau *per* radiją ir pan.

petruška nevert. svetimybė — petražolė.

pielyčia nevert. svetimybė — dildė, brūžiklis.

pilnoje sudėtyje — pilnos sudėties Šiandien futbolo komanda žaidė pilnoje sudėtyje (= pilnos sudėties).

pilnoje tvarkoje — visai, visiškai sutvarkytas: Jau tavo automobilis yra pilnoje tvarkoje (= visiškai sutvarkytas~).

pirmu negu nevert. vertinys—prieš: Pirmu negu išvažiuosiu (=Prieš išvažiuodamas), noriu dar pabaigti keletą darbų.

pirmo sausio, penkto vasario ir pan. yra vertimai iš slavų kalbų (plg. rus. *pierвого января*, lenk. *piertwzego stycznia*). Reikia sakyti: sausio pirma (diena), vasario penkta (arba penktoji). Juk lietuvių kalboje diena yra moteriškosios giminės, tai kaip gali atsirasti pirmo, penkto ir pan.?

pirmoje eilėje — nevert. reikšmė "pirmiausia, visų pirma": Pirmoje eilėje (=Pirmiausia, visų pirma) noriu paminėti mūsų garbinguosius svečius.

Žinoma, visai geras pasakymas būtų: Teatro salėje sėdėjau pirmoje eilėje.

pjaunama mašina — pjaunamoji mašina.

plaukimas ir *plaukymas*. Šių žodžių reikšmė yra šiek tiek skirtinga. Kai kalbama apie sporto varžybas, tai vartotinas žodis *plaukimas*, o kai kalbama apie laisvą, pramoginį paplaukiojimą, tai sakytina *plaukymas* arba *plaukiojimas*. Lygia-grečiai ir kitose sporto šakose yra vartojami panašios rūšies terminai: *bėgimas*, *ėjimas*, *šokimas*, *metimas*, *stūmimas*, *sviedimas*. Bet jeigu atitinkamais žodžiais norėtume išreikšti ne sporto varžybas, o tik laisvą poilsio ar pramogų ieškojimą, tai paprastai sakytume: *bėgiojimas*, *vaikščiojimas*, *šokinėjimas*, *mėtymas*, *stumdymas*, *svaidymas*.

plėmas (lenk. *plama*~) — dėmė.

pletkas (lenk. *pletka*~) — plepalas, apkalba, liežuviai, paskala.

pletkinti, pletkavoti — plepalus nešioti, apkalbėti, liežuvauti, paskalas skleisti.

p o priel. paprastai yra vartojamas su įnagininku (pvz., *po stalų, po suolų* ir pan.) ir su kilmininku (pvz., *po sekmadienio, po atleidų* ir pan.), bet gyvojoje kalboje dar yra iš senovės užsilikę kai kurie pasakymai ir su naudininku, pvz.: *po visam* (t.y. *po pamaldų*), *po kairei, po senovei*, dar ir *po šiais dienais, po teisybei* ir t.t. Tokia vartoseną laikoma taisyklinga, bet kartais netaisyklingai priel. *po* su įnagininku pavartojamas tam tikram pavaldumui išreikšti, pvz.: *Mes ilgą laiką gyvenome po rusais (=rusų valdžioje). Jis yra po didele savo mokytojo įtaka (=didelėje savo mokytojo įtakoje).* Po vart. ir su gal., pvz.: *Vaikščiojau po mišką.*

prajovus (gud. *projava*) — reiškiny, išmonė.

pramatyti — nevert. reikšmė "numatyti": *Reikia pramatyti (= numatyti) ateities veiklą.* Šie du veiksmazodžiai *numatyti* ir *pramatyti* daugelio yra maišomi, bet jų reikšmė yra skirtinga. *Pramatyti* reiškia "praregėti, pradėti matyti, pro ką nors matyti", pvz.: *Įvyko stebuklas — ligonis tuoj pramatė (praregėjo). Padarius operaciją, nuo pat gimimo buvęs aklas berniukas pirmą kartą savo gyvenime pramatė. Nors tas langas labai nešvarus, bet vis tiek galima šiaip taip pro jį pramatyti.*

Bet žodis *pramatyti* negali būti vartojamas, kalbant apie ateitį, t.y. *ką nors žinoti iš anksto, nujauti, numatyti, pranašauti.* Tad yra taisytni, pavyzdžiui, tokie sakiniai: *Jau yra pramatyti (=numatyti) visi ateinančių metų planai. Aš jau seniai pramačiau (= numaniau), kad taip įvyks. Jokių būdu nebuvo galima pramatyti (=numatyti, nujauti, atspėti), kuriuo keliu jis pasuks.*

■ Kinijoje lankėsi Filipinų katalikų vadovas kardinalas Jaine Sin, 56 m. Ten yra lankęsis ir kard. Franz Koenig bei kard. Roger Etchegaray. Kard. Sin buvo susitikęs su komunistų palaikomos vadamosios Patriotinės Katalikų Bendrijos vyskupu Michael Fu Tien-Šan, nors šiam draudžiama palaikyti ryšį su Vatikanui ištikimais aukštaisiais dvasininkais.

Malonus Redaktoriau,

Idomi tema buvo nagrinėjama š.m. sausio mėn. numeryje "Šeimos" skyriuje. Patarėte ir kitiems pasisakyti. Suminėti klausimai vyrams ir moterims tai yra lyg 20-to šimtmečio pradžios programa, kurią turi atlikti 20-to amžiaus antrosios pusės aktoriai. Pažvelkime, ar jie tam pasiruošę.

Apie 1960 metus šiame krašte atsirado didelis jaunų žmonių prieauglis. Gerai ekonomiškai išikūrę tėvai leido vaikus į mokyklas. Jaunuoliai, gerai nepasvėrę savo tinkamumo ir protinio pajėgumo, veržėsi į kolegijas ir universitetus. Mergaitės pradėjo studijuoti inžineriją, biznio administraciją ir kitas mokslo šakas, kuriomis anksčiau domėjosi tik vyrai.

Karo tarnybon pašaukti sveiki, stiprūs aštuoniolikmečiai pasijuto subrendę kelti savo reikalavimus. Mirgėjo laisvių šūkliai, girdėjome ir skaitėme apie "lygias teises" (Equal Rights), "lytinį išsilaisvinimą" (Sexual Liberation), "savęs atradimą" (Self Discovery). Jei kas jiems nepatiko, triukšmingomis demonstracijomis priešinosi vyriausybei, viršinin-kams, tėvams. Jaunas mergaitės žavėjo "nepriklausomumo mitas" (Myth of Independence). Norėdamos baigti mokslą, kad galėtų susilyginti su vyrais, vedybas atidėdavo vėlesniam laikui. Tačiau, kad nesijautų vienišos, susirasdavo "draugą", su kuriuo gyvendavo be vedybų. Žinoma, labai paplito piliulių vartojimas, kad nesusilauktų kūdikio, kova už abortų legalizavimą ir t.t.

Baigusios mokslus, veržėsi užimti lygias vietas su vyrais. Jos buvo išmokytos būti agresyvioms, savarankiškom, slopinančiom savo moteriškus jausmus. Tačiau visos pastangos nepakeitė moters biologijos ir psichologijos. Pasiekusi karjeros viršūnę, apsigyvenusi gražiam bute, po darbo išsvargusi, grįžusi į tuščius namus, turėjo pati sau prisipažinti, kad nesijaučia laiminga. Ir namuose, ir sieloj—tuštuma. . . Moterų klubai nepatenkino, mišrūs įdomesni. Tačiau ten besimaišą vyrai dažniausiai neiškios reputacijos, nepatrauklūs. Prisimena jaunų

dienų draugystės ir jų ilgisi. Susimąsto, žiūrėdama į kitų mokyklos draugų šeimas. Tas “vergiškas, senoviškas” moters gyvenimas nebeatrodo taip buginantis, kaip vienatviška ateitis.

Taip tas “nepriklausomumo mitas” nustumė moterį nuo meilės, nuo vyro, nuo šeimos. Nors šiandien jau mažiau tų laisvės šūkių, bet pėdsakai tebėra žymūs. Moteris, ir ištekęjusi, jausdamasi dar pajėgi, nori tęsti savo darbą.

Nepasikeitė nė vyro prigimtis. Jis nori sukalbamos žmonos, vaikų motinos, namų šeimnininkės. Jis džiaugiasi savo pasiektais laimėjimais, bet negali gyventi vienas. Nori, kad būtų šalia kitas asmuo, kurs padėtų džiaugtis laime ar dalytis skausmu.

Nelengva, abiem grįžus po pilnos darbo dienos, atlikti savo pareigas namie. Kyla ginčai, kuris darbas kuriam priklauso, katras labiau pavargęs, pagaliau katras išmintingesnis, katras parneša daugiau pinigų. Paliečiama abiejų ambicija.

Taip nepasiekus trokšamos laimės, pakankamai prisiginčijus, nenorint vienas kitam nusileisti, kartais dar paskatinus draugams, einama prie skyrų. Abu tikisi toliau dirbti, gal kartais gauti pagalbos iš šalies ir toliau gyventi. Vedybos jiems nėra priesaika, įpareigojanti kartu gyventi iki gyvos galvos, o tik laikinas kontraktas, kurio galima susitarus atsisakyti. Taip dabar atsirado tokių išsituo- kusių gyvnašlių su visomis tokio nenormalaus gyvenimo nepageidaujamomis pasekmėmis.

Lengvo kelio atgal nėra. Konservatyvūs tėvai (ypač europiečiai) skatina grįžti prie senų papročių, kur vyro pareiga materialiai aprūpinti šeimą, o moters vieta namie prie vyro ir vaikų. Tačiau užaugusiems visokių laisvių žadančioj aplinkoj, prie tiek visokių supančių pagundų, grįžti į seno gyvenimo vėžes labai sunku. Svarbiausia, norint ką pakeisti, reikia tvirto įsitikinimo, kad tas pakeitimas reikalingas. Todėl, gal tik patiems išbandžius įvairius būdus, galima padaryti išvadą, koks gyvenimas yra laimingesnis. Didelis nusivylimas lydi tuos, kurie laiko mados buvo pastumti į klaidingą kelią.

A lė G.

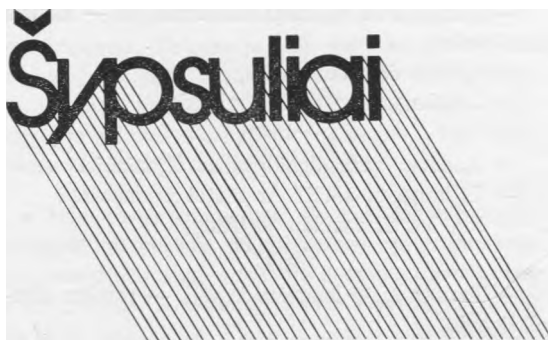
KLAUSIMAI IR ATSAKYMAI

Būtų gera, jei įvestumėte į “Laiškus lietuviams” klausimų ir atsakymų skyrių. Daugelis turi įvairių religinių ir moralinių neaiškumų, bet kartais nedrįsta klausyti kunigą asmeniškai. Per spaudą drąsiau. Mums, lietuviams, labai to trūksta.

E. Matulaitienė

Gerbiamoji Ponia,

Jūsų pageidavimas labai suprantamas ir girtinas. Jau pačioje pradžioje šiame žurnale dažnai

— Kaip manai, ar aš išliksiu gyvas po operacijos? — klausia ligonis slaugė.

— Na, aš neturėčiau į tokius klausimus atsakinti, bet, kaip Tamstai, tai pasakysiu, kad šimtu procentų pasiseks.

— O iš kurgi esi tokia tikra?

— Matai, aš girdėjau, kaip daktarai kalbėjosi. Sako, statistika rodo, kad po tokios rūšies operacijų devyni iš dešimties niekada jau nebeatsigauna. Tamsta esi dešimtas, kuris laukia tokios operacijos. Kadangi anie devyni visi mirė, tai Tamstai turi pasisekti.

būdavo atsakoma į skaitytojų klausimus. Bet pamazu tie klausimai sumažėjo, ir dabar beveik niekas nieko neklausia. Tad jeigu nėra klausimų, kaip gali būti atsakymai? Šia proga dar kartą raginame skaitytojus klausyti, jeigu kas neaišku. Visuomet stengsimės atsakyti. Jeigu bus tokie klausimai, kurie gal tik pačiam klausėjui įdomūs, tai pasistengsime atsakyti asmeniškai, jeigu duosite savo adresą.

Daugelis skaitytojų, siųsdami prenumeratos mokėstį, prideda ir vieną kitą žodelį. Dažniausiai tai būna padėkos ir pagyrimo žodžiai. Pvz., **J. Miceika** rašo: “Laiškai lietuviams” yra labai puikus ir turiningas žurnalas, ypač kalbos skyrius”. **Gr. Meiluvienė**: “L.L.” man labai patinka. Jų laukiu. Jūs skaitau nuo 1951 metų. Buvo tik pora straipsnių, kurie man nepatiko”. **Antanina Stonienė**: “Krikščioniškai spaudai reikėtų daugiau rašyti prieš nemoralumus, ypač prieš abortus ir skyrības”. **Andrius Blūdžius**: “Mano nuomone, žurnalas atlieka didelį dvasinio bei kultūrinio auklėjimo darbą. Linkiu ištvermės”. **P. Nekrošius**: “Perskaitęs jūsų leidžiamą žurnalą, kuris savo turiniu labai artimas mano pasaulėžiūrai, nutariau jį užsiprenumeruoti. Tegul jis bus naujas ir brangus svečias mano namuose”.

— Slauge, kiek aš turiu temperatūros, — klausia sportininkas.

— Šimtas ir vienas.

— O koks yra pasaulinis rekordas?

— Adomas gana ilgai prabus ligoninėje.

— Iš kurgi tu žinai? Ar matei jo daktarą?

— Ne, bet aš mačiau jo slaugę!

— Tamsta šįryt lengviau kosėji, — ramina slaugė ligonį.

— O taip, juk visą pereiną naktį atlikau praktiką. . .

Amerikiečiui milijonieriui žmona visą gyvenimą draudė rūkyti. Mirdamas jis atsikėršijo, nes testamente įrašė sąlygą, kad žmona galės paveldėti jo turtus, jei kasdien surūkys po septynis cigarus.

Pasimatavusi ne mažiau kaip dvidešimt skrybėlačių, pirkėja kreipiasi į pardavėją:

— Norėčiau pirkti štai šitą. Kiek ji kainuoja?

— Nieko, ponია. Jūs su ja atėjote.

Žmona: Tik pažiūrėk į mano senus, nudėvėtus drabužius! Jeigu kas pas mus užėitų, tai pagalvotų, kad aš tik virėja šiuose namuose.

Vyras: Nėra ko dėl to jaudintis. Jeigu tik pasiilikų pietų, tuoj pakeistų nuomonę.

Žmona: Tu turbūt mane vedei tik dėl to, kad tėvelis paliko man savo pinigų.

Vyras: Visai ne! Aš būčiau tave vedęs, nesvarbu kas tau pinigų būtų palikęs.

Dėdė aplanko sesers dukterį ir bando užmegzti kalbą:

— Na, Rasute, kiek tau duoti saldainių?

— Tlis.

— Kas taip kalba? Ne tlis, o tris. Taip reikia sakyti. Na, kol neištarsi taisyklingai, neduosiu. Pasakyk dabar, kiek nori saldainių.

— Dvylika!

Pauliukas, pasiėmęs knygą apie vaikų auklėjimą, labai atidžiai skaito. Tai pastebi mama ir jį klausia:

— Pauliuk, kodėl staiga susidomėjai vaikų auklėjimu?

— Norėjau pasitikrinti, mamyte, ar esu gerai auklėjamas.

Trumpai iš visur

■ Į JAV-bes iš P. Korėjos buvo atgabenta tūkstančiai žmogaus gemalų moksliniams eksperimentams. Vatikano laikraštis "L'Osservatore Romano" tą pavadino "šėtoniška prekyba".

■ Gyvulio kūno dalių persodinimas į žmogų yra leistinas, jeigu: 1) tokia gyvulio kūno dalis yra būtina pacientui ir kitokios gydymo galimybės nėra; 2) jei neįmanoma panaudoti dirbtinę dalį ar mirusio žmogaus dalį; 3) jei persodinimas atliekamas reikiamo lygio specialistų; 4) jei tokiai operacijai turimos visos reikiamos priemonės; 5) jei gautas paciento ar jo globėjo sutikimas; 6) jei yra galimybė, kad persodinimo rezultatai bus geri. Šias sąlygas Vatikano laikraštis "L'Osservatore Romano" paskelbė pranciškonas kun. G. Concetti.

■ JAV-se lituanistinėse mokyklose buvo praves-tas konkursas rašinio: "Kodėl aš turiu laikytis Dešimties Dievo įsakymų". Gauti 55 rašiniai. Iš Los Angeles gauta 23, iš Čikagos 24, kiti iš įvairių vietų. Konkursą globojo Amerikos Lietuvių Taryba, mecenatas — kun. J. Prunskis, premijoms paskyręs 500 dol.

■ Vatikane vyko pasitarimai tarp Šv. Sosto ir Nikaragvos atstovų Bažnyčios ir valstybės santykių klausimais.

■ D. Britanijoje anglikonų kanauninkas John Tinsley tapo kataliku. Romoje tęsia teologines studijas, ruošdamasis kunigystei. Jis buvo anglikonų generalinio sinodo narys, o nuo 1977 m. — vienas iš 12, kurie nominuodavo naujus anglikonų vyskupus. Perėjo į katalikybę, kada anglikonai ėmė leisti antrą kartą tuoktis išsiskyrusiems.

■ Vatikane buvo įšventintas vyskupu kun. Joan Robu, kuris yra naujai paskirtas Bukarešto arkivyskupijos apaštališkuoju administratoriumi. Į jo šventimus atvykusius 60 rumunų kunigų ir pasauliečių popiežius Jonas Paulius II priėmė specialioje audiencijoje.

■ JAV-se pradeda daugiau moterų mirti nuo plaučių vėžio, kaip nuo krūties vėžio. Tai gausėjančio moterų rūkymo padariniai.

■ Lenkijoje teismas kun. J. Popieluszkos žudikus nubaudė taip: kpt. G. Piotrowski — 25 m. kalėjimo, įeit. L. Pekala — 15 m. ir W. Chmielewski — 14 m. Pulk. A. Pietruszka už paskatinimą nužudyti kun. Popieluszką nubaustas 25 m. kalėjimo.

■ Vokietijos seselė Michaelė sukūrė Kryžiaus kelius su trumpomis meditacijomis, imdama medžiagą iš tikėjimo persekiojamų Lietuvoje. Pateiktos ištraukos iš laišku kun. A. Svarinsko, N. Sadūnaitės, kun. S. Tamkevičiaus, B. Gajausko, V. Petkaus, A. Terlecko, J. Bieliauskienės. Prie tekstų pridėtos ir jų nuotraukos. Tekstas vokiečių kalba, pritaikytas jų visuomenei.

■ Nikaragvos vyskupų konferencijos pirmininkas vysk. Pablo Antonio Vega pranešė, kad jų krašto komunistinė valdžia tiesiogiai ar netiesiogiai finansuoja iš kunigystės ar vienuolynų pasitraukusius asmenis, kad jie organizuotų liaudies Bažnyčią, kuri nebūtų paklusni vyskupams.

■ Popiežius Jonas Paulius II vasario mėnesį priėmė Izraelio premjerą Shimoną Peresą. Priėmė kaip vyriausybės galvą, taigi tai rodo, kad popiežius pripažįsta Izraelio valstybę, tačiau Vatikanas su Izraelių diplomatinėmis santykių neturi. Kaip nurodo Vatikano slouksniai, popiežius nėra atsisakęs savo pozicijos, kad Jeruzalė turi turėti tarptautinio, visų tikėjimo žmonėms prieinamo, garantuoto neutralumo statusą. Popiežius pasisako už reikalą palestiniečiams turėti savo tėvynę ir taipgi už garantijas Izraelio saugumui.

■ Pasaulyje yra beveik 811 milijonų katalikų: apie vieną penktadalį visų pasaulio gyventojų. Daugiau negu 400 milijonų gyvena vadinamuose trečiojo pasaulio kraštuose ir Amerikos kontinente, ypač Lotynų Amerikoje. Azijoje yra 76 milijonai, Europoje — daugiau negu 273 milijonai. Apie 40% Europos gyventojų yra katalikai.

■ Vašingtone veikiančios Europos saugumo ir bendradarbiavimo komisijos nariai kandidatais į Nobelio premiją pasiūlė žmogaus teisių gynėjus, dabar Maskvos kalinamus: Viktorą Petkų, Y. Orlovą, A. Ščaranskį, M. Rudenko, E. Arutunjaną, M. Kostovą.

■ D. Britanijos katalikai, patyrę iš Lietuvos Kat. Bažnyčios kronikos apie kun. A. Svarinsko ir kun. S. Tamkevičiaus areštus, paruošė peticiją, surinko 2.391 parašą ir pasiuntė Sovietų Sąjungos ambasadoriams: V. Popovui bei A. Dobryninui, prašydami, kad šiedu kunigai būtų paleisti į laisvą religinį gyvenimą Lietuvoje.

■ JAV vyskupų ir pasauliečių centro delegacija, nuskridusi į Nikaragvą, vasario mėn. pabaigoje tarėsi su vietos vyskupais, kunigais ir pasauliečių atstovais. Nikaragvos arkivyskupas Miguel Obando y Bravo painformavo apie patiriamus iš sandanistų vyriausybės trukdymus Bažnyčios laisvai veiklai,

priminė faktą, kad net jo pamokslai per radiją yra cenzūruojami. Delegacija taip pat tarėsi su Nikaragvos prezidentu Danieliumi Ortega. Kardinolas Bernardinas pareiškė, kad JAV delegacijos siekimas yra pilniau susipažinti su faktais. Tuo tikslu delegacija lankėsi ir El Salvadore.

■ Hipnotizmu užmigdyta 47 m. vienuolė galėjo pasakyti kai kuriuos duomenis apie ją užpuolusius ir ją nuskriaudusius vyrus; tie duomenys padėjo rasti kaltininkus. Areštuotas Edwin Garcia, 21 m., ir du 16 m. bernačiai. Vienuolė sutiko būti užhipnotizuota, nes tada ji aiškiau galėjo pasakyti užpuolėjų išvaizdą ir duoti užpuolėjų automobilio numerį. Vienuolė gyvena New Jersey valstijoje; Patersono meras Fr. Graves buvo paskyręs 2.000 dolerių tam, kas padės rasti kaltininkus.

■ Nikaragvoj yra keturi kunigai vyriausybėje: Maryknoll vienuolis Miguel D'Escoto yra užsienio reikalų ministras, jėzuitas Fernando Cardenal — švietimo ministras ir jo brolis Ernesto Cardenal — kultūros ministras, o Edgar Parrales yra Nikaragvos ambasadorius prie Amerikos valstybių organizacijos. Dvasinė vyriausybė paragino juos trauktis iš politinių pareigų, pagrasindama suspensa, jeigu pasiliks vyriausybėje. Tačiau tie trys ministrai nutarė vyriausybėje pasilikti, o ambasadorius E. Parrales, taipgi pasilikdamas tose pareigose, pasitraukė iš kunigystės.

■ San Francisco arkivyskupijos kanclere paskirta seselė Mary Bridget Flaherty. Ji dalyvaus organizime arkivyskupijos sielovados tarybos, bus arkivyskupo patarėja, prižiūrės arkivyskupijos pastatų tvarkymą, bus bažnytinės teisės notaras, prižiūrės arkivyskupijos archyvus. Tai pirmas atsitikimas, kad kurioj didesnėj JAV arkivyskupijoje seselei pavedamos tokios pareigos.

■ Ukrainoje pradėtas leisti pogrindžio laikraštis "Kronika Katalikų Bažnyčios Ukrainoje". Viena iš paskutinių numerių atspausdinta slapta komunistų centro instrukcija, rašyta 1984 m. liepos 3 d. Joje įsakoma, kad du trečdaliai katalikų aktyvistų būtų uždaryti į psichiatrines ligonines ir pavesti komunistų partijai ištkimų medikų priežiūrai. Tam reikalui įsakoma Zakarpatsko rajone paruošti 250 vietų tokiam priverstinam psichiatriniam "gydymui". Įsakoma veikti atsargiai, tuo tarpu vengti kelti bylas, bet kiek galima kaltinti kriminaliniais nusikaltimais. Kaip iš kitų šaltinių žinoma, šitokiose psichiatrinėse ligoninėse žmogaus teisių gynėjai yra apnuodijami chemikalais, siekiant sužlugdyti jų asmenybę.

J. Pr.

ATSIŲSTA PAMINĖTI

Stasys Yla. M. K. ČIURLIONIS: KŪRĖJAS IR ŽMOGUS. Amerikos lietuvių bibliotekos leidykla, Chicago, Illinois, 1984. Spaudė Morkūno spaustuvė, 3001 W. 59th Street, Chicago, IL 60629. Tiražas — 1200 egzempliorių. Kieti viršeliai, daug iliustracijų, 468 psl., kaina 15 dol.

Knygos leidėjai įžangoje taip rašo: “Su šia pasakutiniąja savo knyga autorius kun. Stasys Yla nebaigia savo kūrybinio gyvenimo, bet kartu su Čiurlioniu eina ‘procesijos priekyje’, perduodamas ateinančioms kartoms kūrėjo dvasių, rodydamas nepaprastą jojo meninę jėgą ir su tuo susijusį **žmogiškumą**, būdingą daugeliui kūrėjų”.

Juozas Brazaitis. RAŠTAI. V tomas. Religinės refleksijos, lietuviai be tėvynės, visuomeniniai rūpesčiai, ano meto aktualijos, laišakai iš kelionių, papildymai. Išleido “Į laisvę fondas lietuviškai kultūrai ugdyti” 1984 m. Redakcinė komisija: Alina Skrupskelienė ir Česlovas Grincevičius. Aplankas ir viršelis Ados Sutkuvienės. Spaudė “Draugo” spaustuvė, 4545 W. 63rd Street, Chicago, IL 60629. Kieti viršeliai, 547 psl., kaina nepažymėta.

Juozas Daumantas. PARTIZANAI. Trečias papildytas ir pataisytas leidimas. Išleido “Į laisvę fondas lietuviškai kultūrai ugdyti”, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, IL 60636. Iliustracijos ir aplankas dail. Prano Lapės. Spaudė Morkūno spaustuvė. Kieti viršeliai, 572 psl., kaina nepažymėta.

Redakcijos pastaba dėl “nepažymėtų kainų”. Jau teko girdėti daugelį asmenų skundžiantis, kad naujai išėjusiose knygose nepažymėtos kainos. Jeigu būtų kainos pažymėtos, tai, paskaitę spaudoje apie išėjusią knygą, norintieji galėtų tuoj ją užsisakyti. Kai kainos nėra, tai pirmiausia reikia rašyti leidėjams ir klausti kiek knyga kainuoja. Kai kurie neprisirengia tai padaryti ir knygos visiškai neužsisako.

Steponas Matulis, M.I.C. LIETUVOS LAISVĖS VAIKAS. Išleido “Šaltinis” Anglijoje 1984 m. Knygoje įdomiai aprašytas arkiv. Jurgio Matulaičio vaidmuo, steigiant Lietuvos bažnytinę provinciją. Kalba galėtų būti geresnė. 136 psl., kaina 3 dol.

Juozas Prunskis. GELBĖJIMAS TREMTINIŲ IŠ MASKVOS LETENŲ. Amerikos Lietuvių Tarybos leidinys 1985 m. Iš žurnalo “Naujoji viltis”, 1984 m. Nr. 17. 14 psl., kaina nepažymėta.

Į LAISVĘ. 1984 gruodis. Nr. 92(129). Politikos žurnalas, leidžiamas Lietuvių fronto bičiulių. Rankraščiai, nuotraukos ir knygos siunčiamos redaktoriaus adresu: Vacys Rociūnas, 7328 Midland Rd., Independence, Ohio 44131. Užsakymus ir prenumeratos mokėti siųsti: Jonas Prakapas, 14 Thelma Dr., Bakersfield, CA 93305.

PIRMIEJI ŽINGSNIAI. Kr. Donelaičio lituanistinių mokyklų mokinių laikraštėlis. Nr. 2(102). Spaudai paruošia Danutė Bindokienė. Leidžia Tėvų komitetas.

EKSKURSIJA Į PIETŲ AMERIKĄ

Susidarė gražus būrelis žmonių, pasiryžusių aplankyti Braziliją ir Argentiną. Išskrendame balandžio mėn. 18 d., grįžtame balandžio mėn. 30 d.

“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” 35 METŲ SUKAKTIES MINĖJIMAS

“Laiškus lietuviams” pradėjome leisti 1950 m.; tad šiais metais švenčiame 35 m. sukaktį. Šios sukakties minėjimas bus gegužės mėn. 5 d. Jaunimo centro didžiojoje salėje.

Minėjimą pradėsime 3 val. po pietų mišiomis Tėvų Jėzuitų koplyčioje. 4 val. Jaunimo centro salėje bus premijų įteikimas konkurso laimėtojams. Kai rašėme šį pranešimą, konkursas dar nebuvo pasibaigęs, bet jau buvo atsiųsta daugiau kaip trisdešimt straipsnių jaunimo konkursui. Suaugusieji, atrodo, turi mažiau energijos rašyti, bet ir jie pamažu siunčia straipsnius.

4.30 val. bus meninė programa, kurią atliks Violetos Karosaitės studijos šokėjos ir šokėjai. Bus modernaus ir klasikinio baletu.

5.30 val. — Vidos Talandytės paruošta iškilminga vakarienė.

Visus skaitytojus ir bičiulius kviečiame dalyvauti ir pasidžiaugti drauge su mumis “Laiškų lietuviams” per 35 metus nueitu keliu. Prašome bilietus įsigyti iš anksto pas platintojus arba “L.L.” administracijoje. Bilieto kaina asmeniui — 15 dol.

Nuoširdi padėka „LAIŠKŲ LIETUVIAMS“ rėmėjams

50 dol. aukojo E. Jonušienė.

42 dol. aukojo M. Vygantas.

32 dol. aukojo O. Jankevičiūtė.

25 dol. aukojo prel. J. Tadarauškas.

Po 20 dol. aukojo E. Zenkevičienė ir S. Jurskytė.

17 dol. aukojo B. Čepaitis.

Po 12 dol. aukojo: M. Budrys, M. Kapačinskienė, P. Kaufmanas, L. Normantas, P. Dirda, V. Poderys.

10 dol. aukojo S. Kasnickas.

Po 9 dol. aukojo: kun. J. Kluonius, kun. P. Ragažinskas, V. Šoliūnas.

Po 8 dol. aukojo V. Juodeika ir J. Juras.

Po 7 dol. aukojo: J. Žalagėnas, K. Remėza, J. Žvinakis, A. Žemaitis, J. Ardys, A. Šembrotas, P. Tomasevičius, O. Bundelis, E. Diminskienė, V. Mitkus, B. Tamošiūnas, K. Aukštkalnis, A. Malinauskas, Z. Samuolis, L. Laukienė.

Po 6 dol. aukojo: J. Rambutis, S. Bilevičius, J. Steponaitis, J. Stasaitis.

Po 5 dol. aukojo: B. Balčiūnas, kun. A. Babonas, A. Baleišienė, Z. Smilga, A. Stukas.

Po 4 dol. aukojo: B. Valavičius, B. Ginčiauskas, T. Sakas, J. Pleinys, G. Indreika, J. Varkalis, A. Venckus, A. Liaukus.

Po 3 dol. aukojo: J. Abraitis, V. Sonda, M. Vaškevičienė.

Po 2 dol. aukojo: L. Kairys, S. Riekutė, P. Marcinkus, P. Misevičius, S. Pocius, J. Vinciūnas, M. Tarvydienė, P. Naudžiuvienė, P. Skablauskas, S. Barmus, L. Morkūnas, P. Pajaujis, K. Razauskas, N. Kaminskas, B. Staškevičius, A. Garkūnas, S. Girmienė, K. Augūnas, V. Narbutis, O. Dovydaitienė, A. Kaminskas, kun. C. Širvaitis, K. Mileris, E. Dailydė, M. Andriušienė, A. Liudžius, J. Raišienė, S. Stravinskis, M. Vaišvilienė, A. Plioplys, V. Bublys, I. Kazlauskas, G. Valaitis, Nek. Prasidėjimo Seserys (Toronto), kun. V. Aleksonis, J. Ambrizas, S. Bražionis, B. Kasakaitis, J. Kirvaitis, A. Mackevičius, J. Matonis, J. Pleirys, E. Ribokienė, A. Kalnėnas, A. Stonkus, B. Baublys, K. Beiga, E. Gaška, A. Genčienė, A. Keliuotis, B. Morkūnienė, V. Musteikienė, B. Rymantas, S. Šiuparis, M. Šulaitienė, A. Tveras, kun. P. Patlaba, M. Smigelskis, V. Jarmas, L. Paulavičius, V. Staškevičius, S. Gliožeris, G. Mozūraitienė, O. Karosienė, J. Miceika, L. Krajauskas, A. Bražėnas, J. Mikulionis, J. Lukoševičius, A. Baradas, V. Giniotis, O. Michelevičius, D. Petkūnas, S. Sakavičius, K. Barūnas, J. Česna, Tėvai Pranciškonai (St. Petersburg), J. Briedis, G. Juškėnas, A. Valaitis, G. Bajorūnas, B. Bužėnas, J. Andrašūnas, kun. A. Kardas, K. Staras, D. Balys, E. Čižauskienė, A. Piktuižis, A. Poskočimas, G. Ažubalis, V. Ramanauskas, P. Sideravičius, G. Dambras, J. Daunoras, F. Tarulis, V. Pažiūra, A. Ruigys, C. Surdokas, P. Nėnius, S. Strolis, V. Maciejauskas, J. Kęsgaila, E. Kantas, R. Kriaučiūnas, prel. J. Kučingis.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakarīs. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Telef. 737-8400. Nekaltai Pradėtosios Švenč. M. Marijos seserų spaustuvė, Putnam, Connecticut 06260. Metinė prenumerata — 8 dol., atskiras numeris — 80 centų.